

Fondată: 1998
Anul XXI

ELANUL

Nr. 197
IULIE
2018

REVISTĂ DE CULTURĂ EDITATĂ DE ASOCIAȚIA CULTURALĂ „ACADEMIA RURALĂ ELANUL”
DIN GIURCANI, COMUNA GĂGEȘTI, JUDEȚUL VASLUI

Preoți din Eparhia Hușilor în Războiul de Întregire a Neamului (1916-1918)

Nicolae IONESCU

*„Biserica Română nu e deasupra neamului, ci se contopește firesc și armonios cu neamul pe care îl slujește, îl sfințește, în limba, spiritul și sufletul său”.
(Episcop de Huși, Grigorie Leu)*

Întotdeauna Biserica Ortodoxă Română a cultivat conștiința unității de credință și neam, contribuind la pregătirea Marii Uniri. Însuși Imnul actual al Românilor în ultima strofă (a-XI-a) evidențiază rolul „preoților cu crucea în frunte, căci oastea e creștină” în lupta pentru unitate, independență, credință, demnitate ca o permanență a istoriei naționale. Așadar, epopeea Războiului pentru Întregirea Neamului, a cuprins în vâltoarea sa nu numai ostașii, ci și preoții mobilizați pe front care au fost adevărați apostoli și modele de urmat. Dacă la început a existat o anumită reticență despre necesitatea preoților în armată, ofițerii și-au dat repede seama despre contribuția lor la ridicarea moralului soldaților, care este un element esențial în luptă. Desigur, slujitorii Bisericii au trăit cu aceeași intensitate durerile, înfrângerile și bucuriile victoriei finale, au suferit samavolnicia regimului de ocupație, alături de ceilalți români sau au căzut pe front unde își făceau datoria de preoți militari.

În anii Marelui Război, clerul ortodox român a fost foarte activ: o parte a însoțit trupele pe front, o altă parte a rămas alături de credincioșii din teritoriile românești ocupate de trupele germane și bulgare, iar mulți monahi din mănăstiri s-au angajat voluntari în serviciile sanitare ale Armatei Române, îngrijind răniții în spitalele de campanie.

Preoții militari confesori, selectați dintre cei cu aptitudini pastorale deosebite, au sădit în sufletele soldaților cuvântul mângâitor și întăritor al lui Dumnezeu, fiind mereu la datorie, în mijlocul soldaților, în momente glorioase sau de deznădejde, sublime sau tragice.¹

- continuare în pagina 9 -

1 P.F. Daniel, *Cuvânt* susținut la Academia Română, în cadrul sesiunii solemne cu tema: *Marea Unire din 1918-Începutul Primului Război Mondial*, din 28 noiembrie 2016 în *Biserica Ortodoxă Română și Marea Unire*, vol. I, Editura Basilica, București, 2018, p.6..

Marele Război de Reîntregire a Neamului și Martirii săi (o evocare din perspectivă medicală)

Valeriu LUPU

„Știm că prin moartea martirilor Țara câștigă pe verticală o transcendență, o demnitate, o aoreolă mântuitoare la Judecata Mare a istoriei, dar orizontala ei, orizontala noastră cea de toate zilele rămâne pustie, viața celor rămași în veci pustie”

Ștefan Fay

Introducere

În istoria omenirii războaiele au fost adevărate catastrofe umanitare, prin faptul că întotdeauna au cauzat cele mai crunte nenorociri, atât în plan personal, cât și în plan familial, comunitar sau național. Dincolo de confruntarea directă, care urmărește scoaterea din luptă a adversarului prin moartea sau rănirea lui gravă, erau marile nenorociri care se asociau aproape constant; molimele devastatoare pentru armată și populația civilă, foametea, refugiul, tragedia celor din teritoriile ocupate, la care se adaugă toate neajunsurile care decurg dintr-o stare de război; mobilizare, rechiziții, economie de război, legi speciale, nesiguranță și pretențiile învingătorului. Toată această tragedie o va trăi poporul român în prima conflagrație mondială în care, totuși, speranța reîntregirii neamului părea mai aproape ca oricând.

De regulă, după consumarea unui conflict armat, sau a unui război, indiferent de natura lui, posteritatea reține din această tragedie doar actele de bravură, de eroism și desigur, victoria finală, dar dramatismul momentului cu spectrul morții care bântuie permanent, lovind năprasnic, decisiv sau agonice, asupra celor care-și dispută „gloria” pe câmpul de luptă, sunt repede date uitării.

- continuare în pagina 4 -

POEZIA DE RITUAL ȘI CEREMONIAL. POETICA FOLCLORICĂ A OBICEIURILOR SECVENȚEI; SIMBOLISTICA CEREMONIALĂ (2)

Janeta IUGA

Cântecul bradului

Cântecul bradului, din punct de vedere structural, este conceput sub forma unui dialog între cei care-l interpretează și brad. Acest dialog îi conferă cântecului valențe dramatice, fiind alcătuit sub formă de întrebare – răspuns; bradul este astfel personificat și joacă în poezia rituală un rol simbolic. Bradul, în mentalitatea tradițională, este un substitut pentru defunct și se încadrează printre arhetipurile inconștientului colectiv de care ne vorbea Jung.

Obiceiul de a aduce un brad din pădure la cei care au murit de tineri încă se mai practică. Bradul care urmează să fie pus la mormânt, la capul defunctului trebuie să aibă o înălțime de 3-5 m și să fie curățat de crengi în partea de jos, iar apoi afumat. În trecut era adus de trei oameni din pădure, care înainte de a trece la performarea ritualului se legau la cap cu un ștergar alb.⁶⁵ La aducerea bradului se cântau următoarele versuri: „- Da' pe mine m-au mințit:/ Voinicu' cân' m-o tăiat/ Era cu capu' legat”.⁶⁶ Legarea la cap simbolizează doliul celui care taie bradul, act care anunță dispariția unui om din cadrul comunității tradiționale. Astăzi, bradul se aduce de către un tânăr care nu se mai leagă la cap ca în trecut. În brad se pun cu flori de hârtie, o batistă și ciucurei de lână vopsită.⁶⁷ În timp ce se împodobește bradul pentru defunct, zoritoarele strigă cântecul *La suliță*.⁶⁸ Acesta este conceput ca un dialog între om și brad.

Cântecul bradului constituie, prin simbolurile la nivelul discurs – text, separarea de lumea „cu dor” și reintegrarea în Universul însuși. Textul acestuia are un caracter alegoric, fiind alcătuit din metafore – simbol. „- Bradule, bradule,/ Cin ț-o porunșit/ Ge mi-ai coborât,/ Gin poale ge munț/ Ge la loc pietros/ La loc ugiros./ - Ion că m-o mânat/ D-aișea din sat/ Un cinăr băiat/ Dă m-o săcurat/ Că la rădășina mea/ Șarpe galben o puiatu/ Puii când o șuieratu/ Voinișelu m-o tăiatu”. Remarcăm aici simbolul șarpelui. Acesta este considerat un simbol arhetipal, polimorf, un animal sacru, o întruchipare a haosului, dar și acelor patru elemente ale naturii: pământ, apă, aer, foc, deoarece el viețuiește în pământ sau în apă, uneori apare și în ipostaza de balaur, de șarpe înaripat, iar veninul său are atributele focului.⁶⁹ Despre imaginea șarpelui înaripat notează și Elena Niculiță – Voronca următoarea legendă:

„Dacă vezi în pădure un șerpe și iai o vargă și îl croiești cu dânsa, pielea aceea e fragedă și șerpele se rupe în două; coada rămâne, dar capul cu bucată cealaltă scapă și trăiește mai departe; atunci el se cheamă *holtuănit*. Atunci el merge la borta lui și se adună mii și mii de șerpi, toți pun capetele unul lângă altul și suflă, stupesc niște spumă, de se face coșcoagea movilă; pe aceea atâta o fierb, până se face piatră scumpă. Piatra aceea nu poate nimeni să o iaie, decât cel *holtuănit*; acela o înhite și fuge iute în pământ de cealaltă, că l-ar suge, l-ar omorî de ciudă, și stă acolo adânc, să nu audă nici glas de om, nici glas de pasere 7 ani. La 7 ani, iese cu aripi și cu picioare de balaur; umbă prin pădure și poate înhite și un copil, așa-i de mare, și poate zbura la ceri”.⁷⁰

Simbolismul șarpelui rupe barierele dintre materie și spirit, fiind pus în relație, de către etnologi, cu rațiunea și Logosul divin. Potrivit mitului biblic, șarpele simbolizează rațiunea malefică, fiind pus în relație directă cu Antihrist. Perații

gnostici credeau că Logosul divin e prezent în corpul șarpelui, acesta putându-și mușca coada. Această imagine a șarpelui care poate să-și muște coada apare și la vechii indieni, unde șarpele e numit „ouroborosul”, respectiva imagine simbolizând revenirea ciclică.

Potrivit lui Ambrozie, șarpele este un simbol al ticăloșiei (*malitia*), care „există tot prin voia lui Dumnezeu, iar Mântuitorul, spune Episcopul, ne-a relevat faptul că <<ticăloșia șarpelui le este de folos oamenilor spre mântuire>>”.⁷¹ Șarpele este un simbol animalier, care în culturile arhaice era considerat un „simbol al lumii de jos și al împărăției morților, probabil din cauza modului său de a trăi în ascunzișuri și în găurile din pământ, însă în același timp și din pricina capacității sale de a se regenera [...]”.⁷²

În legătură cu simbolurile regăsite în cadrul acestei poezii funerare, etnologul Delia Suiogan explică: „Nu avem de-a face cu simboluri – figură (simboluri poetice), ci cu simboluri convenționale, consacrate – forme de reprezentare a unei gândiri simbolice, specifice vârstei ritual – mitologică a culturii”.⁷³

Scopul acestei poezii funerare este redobândirea echilibrului lumii tradiționale. Vorbim în acest context de o înfrățire între vegetal și uman, între brad și defunct. „Bradul este parte a unei păduri care este simbol al vieții, mai mult chiar al matricei; este însă și un simbol al inconștientului, un foc misterios al pericolelor”.⁷⁴ Bradul capătă rol de scară a sufletului, cu ajutorul căreia defunctul urcă spre lumea „fără dor” spre a realiza marea călătorie spre integrare, în lumea strămoșilor și cu aceasta în Unitate, în Univers. Bradul are și rol de „axis mundi”, fiind pus în relație cu simbolistica centrului. Prin moarte omul intră într-o stare de criză, în sensul că nu se mai poate raporta la un centru, pribeagul aflându-se între cele două lumi, trăiește o stare de dezechilibru. Acest brad îl poate face pe defunct să regăsească starea de echilibru, să se poată raporta la un eventual centru.

Lirica folclorică: bocetul improvizat

Bocetul ca act folcloric trebuie pus în relație cu realitatea ceremonială pentru a-i înțelege semnificațiile și funcționalitatea lui de limbaj poetic în cadrul evenimentului funest. Bocetul nu face parte dintr-o secvență bine determinată a ceremonialului, este legat mai mult de evenimentul uman în sine decât de ceremonial pentru că principala lui caracteristică este spontaneitatea. El nu este performant din nevoi rituale sau de ordin magic, ci, cum susțin Mihai Pop și Pavel Ruxăndoiu, bocetul „[...] răspunde unor cerințe de ordin psihologic și social”.⁷⁵ Bocetul se naște din dorința omului tradițional de a mai comunica cu defunctul, el apare ca „revărsare liberă a durerii morale”.⁷⁶

Deși este spontan, bocetul poate fi numit „obicei îndătinat”, deoarece nu se admite înmormântare în sat tradițional fără bocet, deci a ajuns să aibă un caracter obligatoriu. Dialogul realizat cu defunctul este de natură fictivă, reflexivă, constând în întrebări la care nu se așteaptă răspuns.

Mihai Pop și Pavel Ruxăndoiu susțin că în zonele în care circulă cântecul ceremonial de înmormântare, bocetul este o improvizatie în versuri, cu o linie melodică de jale. Însă, în

legătură cu caracterul spontan al bocetului, autorii menționați mai sus subliniază ideea că „improvisația nu este, structural, absolut spontană, ci se bazează pe un repertoriu de reguli și de stereotipii, care pot aparține unei tradiții colective sau pot fi elaborate individual”.⁷⁷ Bocetul cuprinde în conținutul său o evocare biografică a defunctului, sau a circumstanțelor în care a murit, o descriere a durerii pe care dispariția defunctului o provoacă la nivel social.

Din performarea bocetelor observăm atitudinea fundamentală a omului în fața mării treceri, în fața morții.

Ca modalități de expresie în privința bocetelor, întâlnim multitudinea diminutivelor și a apelativelor familiare. Așadar, procedeele sunt afective, specifice liricii descriptive.⁷⁸

Bocetul are rolul de a echilibra starea sufletească a familiei îndoliată, dar și de a asigura o ordine la nivelul comunității tradiționale așa cum afirmă și A. Oișteanu:

„Rostul cântecelor <<de petrecere a mortului>> este de a îndruma sufletul în <<marea călătorie>>, plină de obstacole și de capcane. Întoarcerea sufletului din drum, ca strigoi, este percepută ca o imensă anomalie. Urmările pot fi fatale. Rânduiala comunității (a lumii în general) și viețile oamenilor sunt amenințate”.⁷⁹

Așadar, bocetele reprezintă o formă de comunicare cu sufletul defunctului, o modalitate prin care cei rămași în viață își exprimă durerea și sentimentele de regret că și-au pierdut un membru al comunității sau al familiei.

Bocetele practicate în satele din Plaiul Cloșani au formă liberă. Brăiloiu considera că bocetul cu formă liberă este o ipostază arhaică a bocetului versificat. Femeile bocitoare astfel își pot exprima durerea mai dramatic, „bocirea este mai tumultuoasă”.⁸⁰ C. Brăiloiu consemnează astfel de bocete, un exemplu în acest sens fiind următorul fragment: „Aoleo! Puișorul mării,/ Aoleo! Mitică-al mării,/ Scoală-te, flăcău' mării,/ Scoală-te, păsărica mării a zburătoare/ Dă la mămica ei din brațe./ Aoleo! Flăcăiașu' mării el bărbatu'./ Flăcău' mării al vrednic./ Flăcău' mării al cuminte/ Și al deșteptu', și al învățatul”.⁸¹

„Bocetul conține relatări asupra morții celui în cauză, aspecte din viața pe care tocmai a încheiat-o, supoziții în legătură cu viața de dincolo. Deși creația noastră populară abundă de proverbe și zicători, acestea nu apar niciodată în textele consacrate morților, tocmai din cauza caracterului solemn al împrejurării”.⁸²

A analiza conceptul poetic al ritualului înseamnă „[...] a accepta ideea că el reprezintă urmarea logică și funcțională a pragmaticului”.⁸³ Luând în considerare funcția de mediere și de comunicare socială a ritualului putem spune că poetica este „o situație de comunicare specifică”, care vine să completeze mesajul transmis în cadrul ritualului funerar. Așadar, precizăm că un cântec funerar nu are sens dacă este decontextualizat, efectele sale devin active decât prin performarea lui în contextul funerar. Textul poetic conține în structura sa fiecare secvență a ritualului funerar, în miturile și simbolurile aferente.

Performarea orală a cântecelor ceremoniale funebre în contextul ritualului funerar urmărește să rezolve criza instituită în cadrul comunității prin pierderea unui membru. Comunicarea cu defunctul este un act complex, deoarece înglobează în cadrul ei elemente psiho-lingvistice, care funcționează asemenea unui mecanism numit „setare culturală automată”.⁸⁴

Cel care performează cântecul ritual ceremonial urmărește să creeze o situație de comunicare reală cu lumea „fără dor” și în același timp să îi detensioneze psihic pe cei care participă la evenimentul funest. Pentru a provoca o astfel de stare, performerul alege, „setează” o serie de elemente lexicale, sintactice, simbolice și retorice astfel încât timpul și spațiul se resemantizează.

Din punct de vedere lexical, remarcăm preponderența verbelor și a pronumelor, îndeosebi a pronumelui personal:

„eu”, „tu”. Prin acestea se creează iluzia unei comunicări între comunitate și defunct. În legătură cu această atenție acordată celuilalt prin frecvența pronomelor „tu” și „voi”, Nicolae Panea susține că prin aceasta comunitatea îi atribuie defunctului rolul de „[...] emisar a lumii celor vii, purtător al ofrandelor și implicit, reglatorul eventualelor tensiuni între <<noi>> (eu și tu) și ei (cei de dincolo)”.⁸⁵ Timpurile și modurile predilecte în cântecele ceremoniale de înmormântare (viitorul, conjunctivul și condiționalul) pun în evidență „caracterul ipotetic al acțiunii”⁸⁶ și etapele critice pe care defunctul trebuie să le depășească.

Aceste moduri și timpuri verbale creează iluzia unei lumi reale, concrete cu care performerul (bocitoare sau zoritoare) intră în contact.

Textul cântecului ceremonial de înmormântare este străbătut în general de metafora – simbol „dalbul de pribeag”, care reflectă statutul mortului în lumea „fără dor”:

„[...] metafora – simbol <<dalbul de pribeag>> cuprinde o întregă ontologie: marca funerară (dalbul), statutul său incert, drumul, necesitatea inițierii și implicit funcția zoritoarelor, importanța respectării normelor în vederea consumării stării de incertitudine a pribegiei și așezarea definitivă a sufletului”.⁸⁷

Întreg repertoriul funerar se bazează pe opozițiile: aici, acolo, dincolo, care marchează operațiile dintre cele două lumi: lumea cu dor și lumea fără dor.

În ceea ce privește trăsăturile sintactice ale textului ritual funerar, la nivel compozițional, remarcăm folosirea structurilor sintactice subiect – predicat. Discursul funebru este organizat după o logică anaforică. „Logica anaforică organizează un discurs ce se structurează în urma creării condițiilor psihice (confruntarea cu criza), logistice (efortul ritual de gestionare a acesteia) și scenografice (configurarea grupului de zoritoare) [...]”.⁸⁸

Note:

65. Informator Romanița Vucea, 78 ani, sat Cerna – Vârș.
66. Cornel Boteanu, *Cântecul Zorilor din Plaiul Cloșani – epos funerar mehedintean*, Craiova, Editura MJM, 2008, p. 109.
67. Informator Romanița Vucea, 78 ani, sat Cerna – Vârș.
68. *Idem*.
69. Ivan Evseev, *Enciclopedia simbolurilor religioase și arhetipurilor culturale*, Timișoara, Editura Învierii, 2007, p. 587.
70. Elena Niculiță-Voronca, *Datinele și credințele poporului român*, Iași, Ed. Polirom, 1998, vol.II, p. 197.
71. Dan Negrescu, *Patristica perennia...*, p. 118.
72. Hans Biedermann, *Dicționar de simboluri*, vol. II, București, Ed. Saeculum I.O., 2002, p. 432.
73. Delia Suiogan, *Simbolica riturilor...*, p. 220.
74. *Ibidem*, p. 222.
75. Mihai Pop, Pavel Ruxândoiu, *Folclor literar românesc*, București, Ed. Didactică și Pedagogică, 1991, p. 166.
76. *Ibidem*.
77. *Ibidem*.
78. *Ibidem*, p. 168.
79. Andrei Oișteanu, *Ordine și Haos. Mit și magie în cultura tradițională românească*, Iași, Ed. Polirom, 2013, p. 477.
80. Ovidiu Bîrlea, *Folclorul românesc*, București, Ed. Minerva, 1981, p. 491.
81. Emilia Comișel, *Folclor muzical*, București, Ed. Didactică și Pedagogică, 1967, p. 242.
82. Maria Genescu în *Studiu introductiv la Cartea egipteană a morților*, p. 35.
83. Nicolae Panea, *op. cit.*, p. 122.
84. *Ibidem*, p. 125.
85. *Ibidem*, p. 126.
86. *Idem*.
87. *Ibidem*, p. 127.
88. Nicolae Panea, *op. cit.*, p. 128.

Marele Război de Reîntregire a Neamului și Martirii săi (o evocare din perspectivă medicală)

- urmare din pagina 1 -

lata de ce în cadrul conflictelor armate „singurul război care are legitimitate morală și istorică pentru o națiune este războiul de eliberare” după cum spunea și demonstra Paulescu în cartea sa „Sinagoga și Biserica față cu pacificarea omenirii”. Pretențiile teritoriale, aroganța, superioritatea afișată ostentativ, pretenția apărării unor principii nobile sau valori umane cum ar fi progresul și civilizația, democrația și drepturile fundamentale ale omului, libertatea neîngrădită a individului și autonomia, sunt tot atâtea motive care doar aparent sunt invocate ca justificare a conflictului și agresiunii. În fapt nu este vorba decât de interese economice, de avere și putere, de supremație și dominație „instincte sociale care au devenit patimi sau vicii” după cum le definește același mare gânditor, Paulescu, în scrierile sale.

Or, contabilizarea și gestionarea *de facto* a suferinței și nenorocirilor pe care le aduce o stare de război pentru o armată învingătoare sau învinsă, o țară cuceritoare sau cotropită, un popor glorios sau umilit, a făcut-o, o face și o va face întotdeauna serviciul sanitar al armatei și al statului aflat în stare de beligeranță. Impactul și dramatismul situațiilor individuale sau colective este atât de mare, încât nici nu e de mirare că cei care operează în acest domeniu sunt cei mai afectați sub aspect psihologic, ajungând la adevărate stări de suferință psihică. Pentru că și confruntarea cu „gloria tranșeelor” este cel mai adesea apocaliptică și lasă urme adânci în sufletul și inima celor puși în situația de a se confrunța cu suferința extremă.

lata de ce corpul medico-sanitar a fost adesea victima depresiei și tulburărilor psihice și, nu rareori, a fost etichetat ca defetist în raport cu rostul războiului, optimismul planurilor operative care, oricât de inteligente ar fi fost, nu puteau să nu însemne suferință, sânge și victime. În acest context este relevantă meditația unui medic de pe frontul Primului Război Mondial căruia, pur și simplu, i se părea absurdă situația în care se afla, aceea de a gestiona ororile tranșeelor. „*Ce fac medicii în războiul acesta? Eram puși să culegem roadele tranșeelor. Să scoatem din trupurile sfărțecate de grenade și obuze, din carnea amestecată cu țărână și glodurile șanțurilor altă viață, bună pentru alte șanțuri. Am făcut să tacă în noi rostul unei vieți întregi închinată grijii de a păzi pe alții de boli și am ajutat la cel mai crunt măcel al atâtor mii de vieți tinere din care numai noi știm câte și cum au ieșit*” medita cu durere doctorul Ștefănescu Galați în „Amintiri din război” (Ed. Viața Românească, 1921).

Armata română și serviciul sanitar

Prin Înalt Decret Domnesc, la data de 21 august 1862, se înființează două structuri importante în cadrul Ministerului de Război al Principatelor Unite sub scepul domnitorului Alexandru Ioan Cuza; Corpul Ofițerilor Sanitari ai Armatei și Direcția Generală a Serviciului Sanitar Român sub comanda generalului de divizie Carol Davila, ctitorul sistemului sanitar militar și civil din țara noastră, ctitor al învățământului medical, al asociațiilor medicale și de cruce roșie, al presei medicale și științei medicale românești. În anul 1882, prin decretul regal 1125 din 15 aprilie, avea să se elaboreze și Legea de Organizare și Funcționare a Serviciului Sanitar al Armatei, condusă de o direcție specializată din cadrul Marelui Stat Major al Armatei.

Serviciul Sanitar al Armatei părea foarte bine pus la punct, având la bază ideile generalului dr. Carol Davila și generalului de Corp de Armată dr. Ștefan Corvin (originar din Vaslui, autor de manuale militare de specialitate în domeniul sanitar) care impuneau reguli stricte privind triajul trupelor, cantonamentul

trupelor, igiena câmpului de luptă, structura ambulanțieră, evacuarea răniților, spitalele mobile, spitalele de evacuare, spitalele de zonă interioară etc. Cu toate acestea, organizarea medico-sanitară din structura armatei și mai ales, respectarea legislației sanitare, era tratată cu o anumită superficialitate, mai ales de corpul ofițerilor de comandă care, în bună măsură, neglijau respectarea regulilor de sanitație sau chiar le persiflau. Un exemplu trist și dureros al acestei atitudini a fost cel petrecut în cel de al II-lea Război Balcanic când, cu toată vaccinarea antiholerică a savantului Ioan Cantacuzino, peste 14.000 de ostași români aflați pe teritoriul Bulgariei se îmbolnăvesc de holeră (cu 1089 de decese), ca urmare a contactului cu surse de infecție indigene și nerespectarea regulilor elementare de igienă personală și colectivă.

Se știa de pe atunci că starea de sănătate a trupelor (ca de altfel a oricărei colectivități umane) era și continuă să rămână condiționată deopotrivă, de condițiile de sanitație individuală și colectivă. Cum grosul trupelor era format, la acea vreme, din țărani simpli fără deprinderi igienice și cu o educație precară, morbiditatea prin boli comune și epidemice, ca și mortalitatea de altfel, se găsea la nivele foarte ridicate. Un tablou sumbru al acestei situații ni-l prezintă o statistică efectuată pe intervalul septembrie 1914 - octombrie 1915, când România era încă în stare de neutralitate. La 250.420 soldați și ofițeri, cât reprezentau efectivele Armatei Române, se înregistrează 457.000 de internări (fiecare soldat avea două internări pe an), cu 954.666 zile de spitalizare, înregistrându-se o morbiditate de 440% și o mortalitate de 1,6%. Incidențele cele mai crescute ale morbidității le înregistrau febra tifoidă cu 1,8% (mortalitate 16,6%), tuberculoza cu 5,2%, gripa 36,1%, scabia 93%, boli venerice 22,2%.

Cu toate adaptările modelului inițiat de Carol Davila și continuat de Ștefan Corvin (autor de cărți de inițiere pentru medicina militară, pentru sanitari, brancardieri și ambulanțieri), acestea nu reușeau să țină pasul cu progresele militare în domeniu din viitoarele țări beligerante, țări care erau și cele mai dezvoltate din Europa, mai ales în domeniul înzestrărilor militare. S-a adăugat și faptul că entuziasmul unionist, generat de declarația de război împotriva Austro-ungariei, avea să contamineze și conducerea armatei care, în fața succeselor de început pe teritoriul transilvan, au pierdut din vedere activitățile metodice de coordonare a acțiunilor militare cu serviciile auxiliare, printre care și cu serviciul sanitar și rigorile acestuia.

Repercursiunile aveau să se resimtă curând, prin impactul asupra coerenței și sincronizării operațiunilor militare. Astfel încât, chiar dacă în zona operațiilor serviciul sanitar era asigurat de un medic de batalion, de structuri sanitare regimentare (companii sanitare, brancardieri și ambulanță care se detașau conform planului de luptă) și de structuri sanitare divizionare (spitale mobile și spitale de evacuare către zonele de interior), după primele confruntări militare ele s-au dovedit puțin eficiente.

Chiar și zona etapelor (pentru care exista un comandament general care făcea parte din cartierul general al armatei) care gestiona spitalele de etapă și de interior, spitalele de contagioși, spitalele veterinare, trenurile sanitare, infirmeriile de gară, depozitele de medicamente și materiale sanitare (în care corpul de armată era structura militară de referință), din primele confruntări s-a dovedit și ea a fi puțin eficientă față de exigențele frontului și starea de fapt din Primul Război Mondial.

Deficiențele cele mai mari se înregistrau însă la capitolul dotare materială și încadrare cu medici. Așa de exemplu, ca dotare se putea asigura din resurse interne doar târgile, corturile, paturile, vata și fiolajele. În rest, totul depindea de aprovizionarea din exterior (medicamente, dezinfectante, reactivi, aparatură medicală, instrumentar medical, materiale sanitare etc), extrem de dificilă, nesigură și costisitoare în timp de război. Și numărul de medici era insuficient, deși a fost mobilizată toată suflarea medicală, inclusiv rezidenții și studenții în medicină, armata era deservită doar de 1.929 medici, dintr-un necesar de 4.000.

Deși Regatul Român intră în război după doi ani de neutralitate, interval în care teoretic ar fi putut să-și modernizeze armata și îndeosebi serviciul sanitar, mai ales că tehnica de luptă modernă (aviație, tancuri, tehnică de luptă, gaze toxice), ridicau noi exigențe și cereau măsuri adecvate, serviciul sanitar avea să fie tot la nivelul anului 1913. Cu alte cuvinte, din campania din Bulgaria conducerea armatei nu a tras învățămintele convenite, cel puțin în privința Serviciului Sanitar. O imagine evocatoare a începutului de război ne-o oferă generalul Constantin Argetoianu în amintirile sale *„un talmeș balmeș de ambulanțe vechi și noi, de furgonete, de căruțe rechiziționate, de automobile hodorogite, de cuptoare și bucătării de campanie amestecate unele cu altele în voia Domnului. O forfoteală de ofițeri, gradați și civili zbierând și injurându-se între ei ierarhic, blestemând cu toții organizarea, încurcând și mai rău, parcă înadins, ceea ce fusese atât de bine încurcat în zilele precedente”*.

„Toamna pătimirii noastre” și „Triunghiul morții”

Înfrângerile succesive din sudul țării suferite de Armata a III-a în Valea Jiului, Turtucaia, Siliștea, Flămânda, Neajlov-Argeș (ultima însemnând pierderea Bucureștiului și Dobrogei), vor conduce la pierderea a 76,3% din teritoriul regatului. Retragerea precipitată și în dezordine a armatei către Moldova dintre Carpați și Prut, urmată de coloane nesfârșite de refugiați din calea urgenței cotropitorilor, va însemna începutul „toamnei patimilor noastre”.

„În Țara Zimbrului” - cum cu durere și optimism cânta poetul Vasile Voiculescu în versurile sale acest colț de țară - se vor regăsi ultimele zvâcniri ale românismului a celor vremuri, asediat la rândul său și aparent lipsit de perspectivă. Acestor neajunsuri aveau să li se adauge prizonierii de război, care trebuiau gestionați tot de armată și instabilitatea din cadrul trupelor rusești aflate pe frontul românesc al Antantei.

Capitularea Bulgariei din al II-lea război balcanic, va fi scump plătită în a doua parte a Primului Război Mondial, când trupe germane de elită (retrase de pe frontul de vest) sub comanda generalilor Mackenzen, Falkenheym și Morgen, în alianță cu trupe austro-ungare, otomane și bulgare, vor ocupa trei sferturi din teritoriul regatului român, generând imense suferințe populației care nu apucase să se refugieze. Aceasta va face ca în zonele ocupate de inamic „toamna patimilor noastre” să se prelungească în chipul cel mai dureros până la sfârșitul războiului.

Retragerea generală în Moldova se va face în așa zisul „triunghi al morții”, ca ultimă reușită a românismului, a cărui bază se afla pe aliniamentul Galați-Siret-Focșani-Carpații de Curbură, latura estică pe Prut, latura vestică pe trecătorile Carpaților și vârful în zona Sucevei, triunghi care însemna parte din Moldova istorică a vechilor voievozi, sau Țara Zimbrului cum o numea Vasile Voiculescu în volumul său omonim amintit mai sus, pentru că „Leul Băniei”, „Vulturul Munteniei” și „Delfinul Dobrogei” își pierduseră vigoarea și semeția. Afluxul de peste 1,5 milioane refugiați din calea trupelor de ocupație, îndeosebi germane, bulgare și ungare, era motivat de atrocitățile severe și regimul draconic impus de cotropitori cu scopul declarat de a extermina populația băștinașă.

Întârzierea intrării României în război se datora în bună măsură și profundei sciziuni din societatea românească în care orientările erau diferite; fie spre Antanta (antantofilii)

care promiteau România Mare, fie spre Puterile Centrale (germanofili) dată fiind originea germană a Casei Regale și existența unui tratat încă din 1883 pe care I-a denunțat însuși Eminescu la vremea sa. Ultimatumul Înalțului Comandament Francez din iulie 1916 încheiat cu sintagma „acum sau niciodată” va determina România să intre în Război, ceea ce va atrage după sine represalii furioase, îndeosebi germane, cu scopul evident de exterminare a populației autohtone. Dislocarea trupelor germane de elită de pe frontul de Vest însă, vor face posibile victoriile Antantei pe Sonne și Isonzo, ceea ce va însemna foarte mult în desfășurarea viitoare a războiului.

Prima conflagrație mondială a realizat și cea mai largă mobilizare de resurse umane și economice cunoscută în istoria de până atunci. Forțele militare și-au crescut foarte mult combativitatea și capacitatea de distrugere, în comparație cu războiul clasic, datorită noutăților tehnice precum; utilizarea gazelor toxice, submarinelor, tancurilor și aviației. Ca să nu mai vorbim de mijloacele de propagandă și spionaj care au reușit să destabilizeze imperii, cum a fost cazul imperiului rus, compromis de spionajul german. Și punerea în mișcare a unor resurse oculte par să fi jucat un rol important spre sfârșitul războiului. Armata germană, care părea să domine Europa, va sucumba subit, într-un interval record de numai câteva luni, nu numai prin participarea americană care va conduce la capitulări în lanț într-un interval la fel de scurt, dar și prin blocaje financiare realizată de finanța internațională. Urmarea va fi încheierea rapidă și necondiționată a războiului după patru ani de beligeranță neîntreruptă. În acest context diversitatea de opinii va hulvera și factorul politic autohton, de unde ezitățile și oscilațiile în atitudine,

Dezastrul acestei înțeleștări dramatice va însemna în primul rând însă, victime umane, a căror număr impresionant îl va determina pe Paulescu să definească primul război mondial ca *„o adevărată hecatombă umană”*, iar imensele pierderi materiale vor fi de ordinul trilioanelor de dolari. Vindecarea rănilor războiului va însemna ani grei de muncă pentru populația fiecărui stat pentru că, învinși sau învingători, participanții la conflagrație au avut de suferit la modul cel mai dramatic; familii distruse, orfani, răniți și mutilați, bunuri distruse, sărăcie, foamete și boli epidemice, între care cel mai redutabil a fost tifosul exantematic care a cuprins țările și trupele beligerante aproape în totalitatea lor.

Anul 1917 și epidemia de tifos exantematic

Dezastrului din toamna anului 1916 avea să-i urmeze o iarnă năpraznică, cu geruri foarte puternice, cu temperaturi ce coborau sub minus 30 grade celsius ceea ce a ridicat grele probleme în ceea ce privește cantonamentul trupelor și adăpostirea refugiaților. Retragerea armatelor și refugiul în masă către Moldova, a făcut ca aglomerația să fie de neimaginat în majoritatea zonelor urbane și rurale. De pildă în satul Todirești-Vaslui, au fost încartiruiți 3000 de militari în 96 de case țărănești ajungându-se la 5-8 persoane într-o cămăruță țărănească care, conform tradiției construcțiilor țărănești, erau și mici și joase. S-a ajuns până acolo încât se construiau bordeie pe jumătate în pământ pentru adăpostirea trupelor și refugiaților, pentru că toate instituțiile statului, inclusiv școlile, au fost transformate în infirmerii sau spitale de contagioși. În aceste condiții, cu tot eroismul unor medici și unor eforturi considerabile din partea structurilor sanitare, serviciul sanitar s-a dovedit a fi complet depășit.

Aglomerația, promiscuitatea și lipsurile de tot felul au creat contextul necesar pentru ca în ianuarie 1917 să izbucnească epidemia de tifos exantematic ce va cuprinde repede întreaga Moldovă, lovind deopotrivă în armată și populația civilă, băștinașă sau refugiată. Marele nostru savant Ioan Cazacuzino, care prin înalt decret regal fusese investit cu puteri depline pentru combaterea epidemiei, va nota în lucrările sale cu acuratețea omului de știință începutul și amploarea dezastrului, după ce

reușise prin măsuri antiepidemice severe să stingă focarele din Dobrogea, Neamț și Suceava. *"Nu au fost semnalate alte cazuri până la momentul când retragerea românească a început să se transforme în dezastru, epuizată de marșuri și lupte, abia hrănită, insuficient îmbrăcată, parțial dispersată armata română s-a retras pe un frig năpraznic în Moldova. Învălmășeala în satele Moldovei a devenit în curând atât de mare ca urmare a afluxului trupelor extenuate și a exodului populației civile care fugea de invazia germană încât tifosul exantematic și-a găsit condițiile cele mai prielnice pentru întinderea lui. În localitățile în care căutam regimentele nu rareori puteai vedea 25-30 de oameni înghesuți într-o odăiță țărănească. Medicii mobilizați cădeau ei înșiși victimă acestui teribil flagel"*

Peste 350 de medici și peste 1000 de sanitari, inclusiv parte din medicii misiunii franceze printre care și doctorul Jean Clounet conducătorul Spitalului de campanie de la vila Greerul (astăzi staționarul pentru copii Jean Clounet), au murit în lupta cu boala. Dezastrul era atât de mare încât presa timpului descria adevărate scene apocaliptice. *"Cine ar putea uita tabloul pe care-l prezenta gara Iașilor și mahalalele lui în februarie 1917. Soldați risipiți și rămași în urmă, refugiați de tot felul năpădeau de pretutindeni, pe jos sau pe calea ferată, albiți de păduchi ei împrăștiind în calea lor boala, unii dintre ei cădeau morți în drum, alții în clipa sosirii lor, zilnic pe peroanele, pe drumurile spre oraș, la ușa spitalelor tixite de bolnavi stăteau mormane de cadavre, îngrămădite cu sutele unele peste altele, medici și infirmiere cădeau atinși de molimă peste tot, nu mai erau nici scânduri pentru sicrie, iar căruțele târate de cai ca umbrele purtau cadavrele trântite grămadă. Imaginile clasice ale ciumei din Atena se impuneau irezistibil în memoria noastră"*.

Realitatea din teren era la fel de dezastruoasă dacă nu chiar mai grea, dacă se poate imagina ceva mai dramatic. Iată ce scrie în memoriile sale generalul dr. Ion N. Antoniu, șeful Serviciului Sanitar din Marele Cartier General al Armatei Române cu ocazia unei inspecții a trupelor în teren *"la unul din regimentele de recruți 900 muriseră din totalul de 1200 și toți ofițerii regimentului erau bolnavi. La un alt regiment tocmai murise comandantul, iar într-un sat nu erau nici mai mult nici mai puțin decât 1000 de morminte proaspete, deopotrivă civile și militare"*.

O comisie medico-militară formată din 10 oameni care trebuia să evalueze situația trupelor a fost repede decimată de boală prin îmbolnăvirea a șapte dintre ei, trei sfârșind prin deces. Însăși Ecaterina Teodoroiu încartiruită cu compania sublocotenentului Gheorghe Mănoiu, pe care o asista ca infirmieră în satul Dănești-Vaslui, și-a lăsat în cimitirul satului 11 camarazi doborâți de tifosul exantematic. Boala era ea însăși de un dramatism aparte încât mărturiile vremii o prezintă ca o dramă pe care astăzi cu greu ne-o putem imagina. O descriere a suferinței produse de boală o avem ca mărturie în memoriile generalului Radu R. Rosetti; *"temperatură foarte înaltă (40 – 42 grade celsius), migrene teribile însoțite de delir, halucinații și coșmaruri, comă hiperpiretică, agitație extremă cu contracturi și convulsii, erupție cutanată hemoragică caracteristică. Acest calvar durează aproximativ două săptămâni, după care urmează o convalescență de aproximativ o lună în care bolnavul este atât de slăbit și epuizat încât nu este capabil de nici o activitate fizică"*. Generalul va fi îngrijit de doctorii Ioan Cantacuzino, Alexandru Slătineanu, Grigore Eftimiu, Marius Nasta, medicul francez Vaillet și asistenta Ana Ludwig și din fericire va învinge boala.

O descriere a stărilor halucinatorii și delirante din boală o face Petru. Dumitriu când vorbește de stările prin care a trecut Alexandru Stahl (unul din marii noștri etnografi - succesorul lui Dimitrie Gusti) în timpul bolii, când totul pare ireal, răsturnat, fără limite și de neatins, ca într-o stare de imponderabilitate în care se produc lucruri stranii (*Cronica de familie*, Ed. ESPLA, Buc. 1956).

Provocat de o bacterie din specia rickettsia tipul prowazeki, *rickettsia prowazeki* (denumită după numele celor doi savanți care cad victimă cercetând boala), a cărui vector de transmisie este păduchele de corp (pediculus corporis), boala avea caracter endemic (permanent) în multe țări din Europa (și nu numai), cu izbucniri epidemice în masă, în condiții de aglomerație, lipsă de igienă, război, calamități naturale, servicii sanitare ineficiente, sărăcie extremă, promiscuitate. Pe atunci îngrijirile erau eminentemente empirice; *ventuze și lipitori pe ceafă, spălături cu alcool și pudraje cu talc, masaj musculare în timpul crizelor de contractură și contenție în timpul crizelor halucinatorii și migrenoide*, de aici și mortalitatea care varia între 14 – 80%.

Un rol important la acest dezastru l-au avut și trupele rusești, cuprinse de volbura revoluției bolșevice. Prin insubordonare (au ajuns să-și împuște ofițerii), prin dezertări în masă, vandalisme, violuri și constituire în bande de răufăcători, prin precaritatea incredibilă a stării lor de igienă, nu numai că se constituiau în focare de infecție, dar răspândeau boala, încât a constituit unul din motivele pentru care li s-a cerut retragerea de pe frontul românesc, nu fără dificultăți și atitudini ostile însă, forțând armata română să acționeze uneori în forță.

De altfel epidemiile în istoria militară a Europei și a lumii au fost o realitate care au determinat deopotrivă victorii și înfrângeri. Câteva exemple pot fi edificatoare. Războiul de 30 de ani, franco-german (1618-1648) s-a soldat cu 10 milioane de morți prin ciumă și tifos exantematic, jumătate din populație Germaniei moare de foame și doar 350.000 de soldați mor pe câmpul de luptă. În 1812 Napoleon Bonaparte pleacă în campania din Rusia cu 650.000 de soldați, 20% mor de tifos exantematic și holeră, jumătate din efective mor de frig, restul în lupte și doar 3000 se mai întorc acasă în Franța.

Războiul Crimeei (1854-1856), sub aspect medical s-a soldat cu 65.000 de soldați francezi și englezi și 38.000 de combatanți ruși răpuși de holeră. În 1914 Serbia pierde prin tifos exantematic un sfert din armată (200.000 de oameni), jumătate din prizonierii austrieci (din cei 60.000 câți căzuseră în mâinile sârbilor) și 126 medici din cei 400 pe care îi avea armata sârbă. De altfel întreaga Europă va plăti un tribut greu epidemiei de tifos exantematic înregistrându-se un număr de 30.000.000 îmbolnăviri cu 3.000.000 de decese. Armata a II-a franceză a fost efectiv decimată de epidemia de febră tifoidă înaintea introducerii vaccinului specific.

Situația era pierdută de sub control, pentru că mase întregi de populație plecau în bejenie din cauza războiului, măsurile de sanitație erau precare prin lipsa autorității generată de degradingolada administrației publice. Toate acestea au creat condițiile propice propagării și răspândirii epidemiilor de tifos exantematic, febră tifoidă și holeră. Este locul să subliniem faptul că dacă primul război balcanic a încetat înainte de a începe din cauza epidemiei de holeră, al doilea război balcanic a fost câștigat de Ioan Cantacuzino prin vaccinarea antiholerică aplicată de autor întregii armate române (două doze a 2 ml și respectiv 5 ml la interval de o săptămână și un rapel la șase luni).

Victimele epidemiei de tifos exantematic din iarna și primăvara anului 1917, înregistrate deopotrivă în armată și populația civilă, s-au ridicat la cifra de 300.000 de decese; 125.000 au fost militari și 175.000 civili, între care 350 medici (din cei 1929 pe care îi avea Armata Română) și peste 1000 de sanitari.

Modernizarea Serviciului Sanitar al Armatei

Desigur, astăzi boala este istorie, descoperirea vaccinului în 1940 și mai ales descoperirea antibioticelor din clasa ciclinelor (tetraciclina, doxiciclina, reverin) și cloramfenicolului în anii 50 ai secolului trecut, aveau să stăpânească și să vindece boala. În timpul primului război mondial însă, când tifosul exantematic făcea ravagii pe toate fronturile, singurele măsuri eficiente erau cele de prevenție. Așa încât în baza prerogativelor pe

care le avea Ioan Cantacuzino împreună cu staful său, va introduce măsuri deosebit de severe care vizau deopotrivă recruții (tundere, baie și frecție cu petrol), trupele prin măsuri de igienă personală extrem de riguroase, sterilizarea hainelor și uniformelor în cuptoare de brutărie (devenise o adevărată industrie fabricarea acestora) apoi în etuve cu aburi și călcatul cu fierul încins cu cărbuni, igienizarea riguroasă a locurilor de staționare a trupelor, a vagoanelor de transport etc. Pentru o mai bună supraveghere toate spitalele de tifici vor trece sub comanda armatei.

Aceste măsuri asociate cu cele privind reorganizarea armatei, modernizarea ei și îndeosebi, modernizarea și eficientizarea serviciului sanitar al armatei sub patronajul reginei Maria cu ajutorul Misiunii Militare Franceze, va face posibilă lichidarea epidemiei de tifos în iunie 1917, urmată apoi de marile victorii ale Armatei Române din vara anului 1917. Cele 15 divizii ale Armatei Române, instruite și dotate conform programului Misiunii Militare Franceze, vor fi grupate în două armate sub comanda generalilor Alexandru Averescu și Eremia Grigorescu. Patronate de regele Ferdinand, care preluase comanda armatei la sfârșitul anului 1916, trupele române vor reuși să dea o replică hotărâtă Germaniei și aliaților ei, replică ce va contribui la grăbirea deznodământului final al războiului prin capitularea necondiționată a Puterilor Centrale, ultima fiind Germania la data de 11 noiembrie 1918. Am convingerea că a evoca rostul și rolul Misiunii Militare Franceze în această etapă este o datorie de onoare din partea oricui se apleacă asupra realităților acelor vremuri, așa încât în câteva cuvinte voi încerca acest demers.

Sub comanda generalului Henri Mathias Berthelot, Misiunea Militară Franceză formată din 1564 militari, vine în România pe 15 octombrie 1916, când armata română trecea printr-o perioadă critică, iar poporul român intra într-o zodie a jertfei fără sfârșit (toamna pătimirii noastre). În structura misiunii intrau 414 ofițeri (277 de infanterie, cavalerie și artilerie, 88 medici, farmaciști și veterinari, 37 piloți și observatori, 4 ofițeri de marina, 8 ofițeri de intervenție) și 1150 grade inferioare pentru instruirea trupelor la toate categoriile de arme. Pe lângă activitatea practică de instruire și dotare, misiunea franceză consilia conducerea armatei până la nivel de comandant de divizie. Însuși comandantul misiunii, generalul Berthelot, era consilierul Regelui Ferdinand în calitatea sa de comandant al Armatei.

În cadrul misiunii două secțiuni aveau un statut special; Misiunea Aeronautică și Misiunea Serviciului Sanitar condusă de doctorul Claude Coulaud care va acționa în zonele; Galați, Iași, Botoșani, Dorohoi, Vaslui, Roman, Bacău, Piatra Neamț și Huși. Împreună cu Regina Maria, care preluase sub înaltul ei patronaj Serviciul Sanitar (întocmai precum soțul ei Regele Ferdinand preluase conducerea armatei), al cărei spirit de sacrificiu și optimism făceau minuni pe front, se va realiza modernizarea și eficientizarea activității medico-sanitare ridicând astfel și moralul celor care se luptau cu moartea în fiecare moment.

Principalele modificări în cadrul serviciului sanitar au constat în centrarea și dotarea serviciilor sanitare la nivel de divizie. Aceste servicii includeau formațiunile regimentare, ambulanțele divizionare și spitalele mobile care s-au dovedit a fi extrem de eficiente, prin faptul că aveau capacitatea să rezolve majoritatea problemelor chirurgicale de război având echipe complete. Fiecare divizie din cele 15 (cât aveau cele două armate române după reorganizare), aveau în structură serviciile ambulanțiere într-o alcătuire modernă; cu coloanele de brancardieri active, coloane de rezervă și coloane de împrăștiere). Urma apoi eșalonul doi în care erau formațiunile de etapă. Acestea includeau spitalele de evacuare, spitalele de etapă, centrele de convalescență, trenurile sanitare și depozitele de medicamente și materiale sanitare. Al treilea eșalon se găsea sub directia coordonare a Marelui Cartier General al Armatei și cuprindea spitalele de boli contagioase, infirmeriile

de gară, trenurile sanitare de băi, automobilele sanitare și depozitele centrale. În această formulă serviciile sanitare sau dovedit eficiente nu numai în marile confruntări ale anului 1917 care au adus gloria armatei române, dar și în activitatea curentă a armatei.

O dovadă a respectului și prețuirii pentru activitatea Misiunii Militare Franceze a fost și faptul că la intrarea triumfală a Casei Regale și Armatei în București la sfârșitul războiului, generalul Berthelot defila în dreapta regelui Ferdinand. Recunoașterea meritelor generalului Berthelot și sacrificiilor Misiunii Militare Franceze se vor concretiza prin numeroase decorații acordate, titlului de cetățean de onoare al României, membru de onoare al Academiei Române, o moșie pe teritoriul comunei Unirea din județul Hunedoara (pe care generalul o va dona Academiei Române), comună care în 2001 va primi numele de comuna General Berthelot.

Din nefericire pacea de la Buftea va întrerupe activitatea Misiunii Militare Franceze pe data de 9 martie 1918, nevoită fiind să se retragă. Va ajunge la Paris după două luni de peregrinări prin Rusia sovietică. Cu generalul Berthelot istoria noastră se va reîntâlni curând, pentru că el, în fruntea armatelor aliate, va face joncțiunea cu trupele române la începutul lunii noiembrie 1918 și va elibera teritoriul ocupat de germani și aliații lor în 1916. Mai mult, va conduce o a doua Misiune Militară Franceză în țara noastră în perioada 1 octombrie 1918 – 4 martie 1919.

Regina Maria sub a cărui patronaj se afla serviciul sanitar al armatei va colabora foarte strâns cu Misiunea Sanitară stărnind admirația contemporanilor pentru abnegația de care dădea dovadă, expunându-se fără frică la cele mai mari riscuri. „Din zori până în amurg umblam printre ei, pretutindeni pe unde ar fi fost, prin orice murdărie sau pericol de infecție. Niciodată nu mi-am astupat urechile la un strigăt de ajutor”, iar Argetoianu în memoriile sale spunea cu admirație „se poate afirma că în răstimpul pribegiei noastre regina Maria a întrupat frumos aspirațiile cele mai înalte ale conștiinței românești”. Va răsplăti la rândul ei curajul și dăruirea corpului medico-sanitar prin conferirea medaliei „Crucea Reginei Maria”.

Drama populației în teritoriile aflate sub ocupație

Dacă în Moldova situația medico-sanitară ajunsese să fie sub control, nu același lucru se poate spune despre situația din teritoriile ocupate de germani, bulgari și otomani. Aici epidemia de tifos exantematic bântuia cu violență printre băștinași, pentru că sub aspect medico-sanitar germanii se limitau doar la stricta supraveghere a propriilor trupe. Populația românească a fost lipsită în totalitate de orice asistență medicală. Mai mult, toate spitalele rurale destinate asistenței spitalicești pentru populația din mediul rural au fost demontate și sistematic mutate.

O mărturie zguduitoare a jertfei populației din zonele ocupate de trupele germane și bulgare ne-o lasă tânărul medic chirurg american John Breckenbridge Bayne, care de-a lungul a 400 file de jurnal descrie jaful, furturile, rechizițiile, confiscările de bunuri, lipsurilor de tot felul, restricții și obligații, lipsa asistenței medicale a populației și multe alte neajunsuri impuse de un regim de ocupație a cărui duritate mergea până la barbarie. Acest jurnal va constitui subiectul cărții lui Ernest Latham „Un Destin ciudat, John Breckenbridge Bayne, un medic american pe frontul românesc (1916-1919)” (Ed. Vreamea, 2016), în care este descrisă odiseea românească a doctorului Bayne, un medic care se dedică trup și suflet cauzei sănătății populației din zonele ocupate. Remarcabilă este atitudinea sa după retragerea trupelor române când, rămas singurul medic în Spitalul Militar Regina Elisabeta, va încropi din cei rămași (angajați ai spitalului și administrației) și un grup de doamne voluntare, două echipe cu care spitalul putea să-și continue activitatea, uzând de statutul său de cetățean american, stat cu care Germania nu era în război. În amintirile sale un cuvânt deosebit de măgulitor are pentru doamnele voluntare și nu numai, care au rămas la datorie „Pe umerii lor avea să cadă

o mare sarcină, iar povestea dăruirii lor, a renunțării de sine, a curajului, înscris pe pagină strălucită în istoria României. La chemarea țării ele au venit pe front și, pentru mine, colaborarea cu ele a fost un privilegiu profund inspirator”.

O mărturie importantă privind profilul acestui om vine din partea unui ostaș pe care l-a îngrijit la Spitalul Militar Regina Elisabeta. *”Un om înalt și puternic, frumos și elegant, simpatic, plin de viață și bunătate. Nu știa altă limbă decât limba țării sale. Îl vedeam stând în sala de operații uneori până la miezul nopții, încins și transpirat, muncind din greu fără încetare, fiindcă răniții erau aduși în număr tot mai mare și pe mulți i-a întors din pragul morții. Cât de mulți din ostașii noștri sfârtecați în luptă au rămas în viață datorită lui (...). Mulți răniți îl rugau și chiar insistau să le amputeze mâna sau piciorul ca să nu mai sufere, dar el a făcut puține amputări, încercând pe cât posibil să vindece nu să amputeze”.* Va reuși să mențină spitalul în funcțiune până în 1917, când SUA declară război Puterilor Centrale și devine automat prizonier de război.

Chiar și atunci când va avea acest statut de prizonier, germanii îi vor permite totuși să lucreze ca medic în mediul rural, unde se va lupta cu epidemiile de tifos exantematic, malarie și holeră, de care el însuși se va îmbolnăvi și va suferi timp de câteva săptămâni. După o scurtă vizită în America va reveni în România cu Misiunea Crucii Roșii Americane, în cadrul căreia va construi un Spital Mobil la Voinești-Ialomîța ce va deservi 42 de sate, concomitent cu acțiuni filantropice de anvergură pentru o populație suferindă, epuizată de război, foamete și molime.

Epidemia de tifos continua pe tot teritoriul aflat sub ocupație. Chiar și în București unde trupele de ocupație au luat măsuri severe de prevenție (doar pentru ele n.n.) scăpând astfel de molimă, epidemia continua să facă victime în populația autohtonă cu aceiași intensitate. Situația va continua până în noiembrie 1918 când trupele germane au fost alungate de Armata Franceză de Orient venită de la Salonic comandată de nimeni altul decât generalul Henri Mathias Berthelot, fostul comandant al Misiunii Militare Franceze, moment în care măsurile sanitare se vor impune cu rigurozitate pentru săvîrșirea epidemiei.

Din această atitudine inumană a nemților, (o adevărată tragedie la care cotropitorii asistau pasivi și cu satisfacție), savantul Ioan Cantacuzino va trage totuși concluzii științifice când spune: *„Acest procedeu inuman al germanilor față de populația românească comportă totuși lecții practice și demonstrează cât de eficiente sunt metodele de profilaxie raționale, aplicate cu strictețe în plin focar epidemic, în timp ce locuitorii din București plăteau bolii un greu tribut, trupele germane despăduchiate cu grijă și ținute departe de orice contact au rămas aproape neatînse de infecție”.*

Însuși Nicolae Iorga, referindu-se la barbaria germană într-un articol intitulat *”De ce omoară copiii”* (Neamul Românesc, 22 septembrie, 1916), găsește următoarea explicație: *„În dorința lor de a fi stăpâni recurg la un rasism sălbatic: zi de zi (românii n.n.) să are, să semene, să culeagă, să care, să sape, să taie, să învârtă, să asude, să sângereze pentru rasa nobilă, pentru supraomeni, pentru zei. Sclavii mai vechi vor fi vătăfii celorlalți. Cu toții vor fi păstrați până ce geniul german va găsi mașini capabile de a-i înlocui cu totul. Atunci vor fi supremați științific”* Iată o mărturie a epocii, care ar putea fi luată și ca o profeție pentru ceea ce avea să urmeze peste câteva decenii în expansionismul german, conform vechiului deziderat cuprins în sintagma *”Drang nach osten”* ca brand al pangermanismului pe care acest popor îl urmărește încă din vremea cavalerilor teutoni.

În loc de concluzii

Importanța serviciilor sanitare în armată este covârșitoare când este vorba de conflicte armate sau război, pentru că nu numai că gestionează direct rezultatul dramatic al conflictului care înseamnă vătămări corporale produse de gloanțe, obuze,

bombe, luptă corp la corp cu consecințele lor răniri grave, mutilări sau moarte (care și ea trebuie gestionată), dar devine vitală și pentru populația civilă.

Riscul enorm al epidemiilor de orice natură, care pot izbucni oricând, se datorează în primul rând faptului că starea de război creează condițiile necesare apariției și răspândirii lor, ca să nu mai vorbim de faptul că scoate din luptă efective importante.

Însăși epidemia de tifos exantematic din iarna și primăvara anului 1917 care a făcut 300.000 de victime, deopotrivă în populația civilă și militară, a fost apreciată de generalul Constantin Kirițescu ca fiind *echivalentă cu pierderile a 10 mari bătălii*, iar istoria a arătat că din cauza epidemiilor au fost războaie care s-au terminat înainte de a începe, sau au hotărât rezultatul conflictului războinic indiferent de tactica, dotarea sau vitejia combatanților, ceea ce avea să demonstreze cu asupra de măsură și Primul Război Mondial.

Pentru Regatul României și pentru teritoriile românești în ansamblul lor, Primul Război Mondial a însemnat o jertfă imensă, plătită în egală măsură de armată și popor, de toată suflarea românească indiferent de convingeri, apartenență, sex, vârstă, religie și chiar etnie. Jertfa a fost atât de mare, încât întrebarea *și cât de necesară a fost?* vine imediat. Răspunsul nu poate fi decât unul foarte hotărât: *a fost mai mult decât necesară*. A fost drumul către o împlinire istorică, iar Marea Unire vine ca o răsplată pentru Jertfa Neamului.

Pentru că *”toamna pătimirii noastre”, ”triumful morții”,* tributul de sânge pe front, epidemiile, bolile și foametea, care au făcut ca România să piardă 3% din populație (imediat după Franța care pierde 3,6% din populație), au fost realități trăite cu suferință și durere de un popor întreg; dinlăuntru și din afara granițelor, un adevărat martiriu pe care generație după generație trebuie să-l cunoască, să-l comemoreze și să-l cinstească ca pe o jertfă sfântă pe calea întregirii noastre ca Neam și Țară.

Bibliografie:

1. Antoniu, Ioan N.- *Organizarea și funcționarea serviciului sanitar militar*, Tipografia Marelui Stat Major, 1922;
2. Argetoianu, C – *Pentru cei de mâine, amintiri din vremurile celor de ieri*, vol III, Buc. 1992;
3. Cantacuzino, Ioan – *L'epidemie de typhus exantematic en Roumain pendant la dernière Guerre*, Societe de pathologie exotique, Paris, 1920;
4. Drang nach Osten – *German History*, Enciclopedia Britanică, 1998;
5. Dumitriu, Petru – *Cronica de familie*, Ed. ESPLA, Buc. 1956;
6. Giurcă, Ion – *Generalul Henri Mathias Berthelot-150 de ani de la naștere*, Gândirea Militară Română, nr.6/2011;
7. Iorga, Nicolae – *De ce ne omoară copiii*, Neamul Românesc, 22 sept. 1916;
8. Kirițescu, Constantin – *Istoria Războiului pentru întregirea Neamului, 1916-1919*, Ed. Științifică și Enciclopedică, Buc. 1989;
9. Lupu, Valeriu - *Nicolae C Paulescu-între știința vieții și metafizica existenței*, Ed. TipoMoldova, 2016;
10. Natham, Ernest – *Un destin ciudat, J Breckenridge Bayne, un american pe frontul românesc 1916-1919*, Ed. Vremea, Buc. 2016;
11. Paulescu, Nicolae C – *Sinagoga și Biserica, față cu pacificarea omenirii*, Tipografia Steaua București, vol I, 1923;
12. Regina Maria – *Povestea vieții mele*, vol III, Ed. Moldova, Iași, 1991;
13. Rósetti, Radu – *Mărturisiri (1914-1919)*, Ed. Modelom, Buc. 1997;
14. Stoica, Leontin – *Serviciul Sanitar al Armatei Române 1914-1919*, Teză Doctorat, Chișinău, 2012;
15. Ștefănescu, Galați I – *Amintiri din război*, Ed. Vatra Românească, 1922.

Preoți din Eparhia Hușilor în Războiul de Întregire a Neamului (1916-1918)

- urmare din pagina 1 -

Activitatea religioasă, pastoral-educativă și socială a preoților militari în timpul războiului a fost complexă, relevantă de mulțimea documentelor păstrate în arhivele militare sau ale centrelor eparhiale. Slujbele de binecuvântare sau Te Deum, Sfânta Liturghie, spovedania și împărțirea soldaților, au fost completate de cuvântări de îmbărbătare, de motivare a luptei pentru împlinirea idealului național. În același timp, misiunea preoților militari a avut și multe aspecte practice, de educație moral-patriotică, sanitară, de organizare de cercuri culturale, de biblioteci volante, de școli de alfabetizare, de serbări militare sau literare. Preoții militari au suportat rigorile pribegiei în munți, au căzut prizonieri, au stat în captivitate în diferite lagăre ale armatelor inamice în Germania, Ungaria și Bulgaria etc.

Atenția clerului militar a fost îndreptată și asupra populației civile. Soldații decedați pe fronturile de luptă lăsaseră în urmă familii nevoiașe sau orfani a căror situație devenea disperată în condițiile războiului. Într-o lume sfâșiată de ură și violență, privirile și speranțele oamenilor s-au îndreptat către Dumnezeu și către slujitorii Lui². În satele ocupate de inamic se resimțea lipsa preotului pentru că de multe ori el era învățător, primar, confesor. El păstra legătura dintre cei de acasă și cei plecați pe front. Era cel care săvârșea Sfânta Liturghie, administra Sfintele Taine prin care se întărea credința și moralul credincioșilor în războiul sfânt pe care îl ducea neamul românesc. Se interzicea însă preoților din zonele ocupate să pomenească la slujbe ierarhul locului, pe Regele Ferdinand, Eroii Neamului sau să se cânte Imnul Regal la diferite manifestări culturale. Bisericele și mănăstirile erau jefuite de ocupanți, clopotele topite, iar unele mănăstiri precum Cozia și Lainici, au fost transformate în grajduri sau dormitoare pentru militari, fiind profanate până și mormântul lui Mircea cel Bătrân de la Cozia.³

De multe ori, în condițiile operațiilor militare la care luau parte alături de unitățile unde erau atașați sau în retragere, preoții au fost puși în situația de a participa direct la lupte, evitând prin intervenția lor situațiile disperate.

Activitatea de pe front a preoților români ortodocși a fost exemplară și plină de eroism, fiind unanim apreciată de comandanții Armatei Române. Astfel, Mareșalul Constantin Prezan, Șeful Marelui Cartier General, sublinia faptul că : „Preoții și-au făcut mai mult decât datoria și este o cinste pentru cler, care alături de ostași, a dat mai mult decât i-am cerut noi pentru Țară și Neam”⁴.

Generalul Ioan Rășcanu, fiu al meleagurilor vasluiene și ministru de război în guvernul Averescu, în *Expunerea de Motive la Legea pentru organizarea clerului militar*, susținută la 8 iulie 1921, în ședința Senatului României, a afirmat următoarele: „Armata noastră, care a luptat în condițiuni extrem de grele, cunoscute îndeajuns de domniile noastre, grație pregătirii ei sufletești a putut să înfrunte cele mai grele timpuri și să treacă neatinsă pe lângă flagelul teribil al bolșevismului care a prins în focul său și a mistuit formidabila armată rusească. Această pregătire sufletească în mare parte își are obârșia în sentimentele religioase cu care a fost

înzestrat românul în toate timpurile și care l-a ajutat și salvat în timpurile de restriște. Sentimentul religios a fost veșnic cald în sufletul soldatului nostru, căci preoțimea militară care a însoțit armata în tot timpul războiului a fost mai presus de orice laudă și ca adevărați apostoli, preoții nu au părăsit un moment postul lor sfânt și de onoare, ajutând ofițerimea spre a putea duce la glorie trupele noastre”⁵.

În timpul Marelui Război, mai mult de 250 de preoți ortodocși români au însoțit trupele armatei române pe câmpurile de luptă în calitate de *confesori militari*. Unii dintre ei au murit pe front, alții au fost prizonieri și deportați. În teritoriile ocupate vremelnic (Oltenia, Muntenia, Dobrogea), aproximativ 20 de preoți și-au pierdut viața, fie împușcați de soldații germani, fie morți în urma bătăilor îndurate, fie luați prizonieri în lagărele din străinătate. Peste 200 de călugări și călugărițe au activat ca infirmieri în diferite spitale de campanie sau de pe front, unii murind la datorie, din cauza tifosului exantematic. Sute de preoți au fost anchetați, jefuiți sau alungați din parohiile lor de către inamic, alții au murit împușcați în teritoriile ocupate de trupele germane.⁶ O parte dintre preoți au primit misiunea de a rămâne în teritoriul ocupat de inamic, suportând calvarul ocupației, achitându-se de misiunea încredințată, de a se îngriji de soarta răniților și de populația civilă.

În Transivania, peste 150 de preoți ortodocși au fost aruncați în închisorile maghiare, unii fiind condamnați la moarte sau la ani grei de închisoare. Alți peste 200 de preoți au fost deportați în vestul Ungariei, în județul Șopron, unde au trăit în condiții inumane până la eliberarea lor în anul 1919 de către trupele române.⁷

Preoți vasluieni în Primul Război Mondial

Țăranii, învățătorii și preoții vasluieni, la cea dintâi chemare la război au plecat la luptă pentru Țară, Credință și Neam. Preotul și-a luat la repezeală Sfintele Vase, Sfântul Antimis, Liturghierul și Cădelnița, fiind alături de soldatul din tranșee. Era acolo, să-i slujească, lui Dumnezeu în prima linie, să îmbărbăteze militarii la luptă. Preoții acordau nu numai asistență religioasă, ci și sprijin financiar. La inițiativa lor, se făceau colecte de bani, cumpărau alimente și înființau cantine pentru copiii orfani, ai celor care muriseră pe front, pentru ajutorarea familiilor nevoiașe, mai ales a celor din Moldova.

La inițiativa Bisericii a fost numit ca protopop (supervizor) al preoților din armată, iconomul *Constantin Nazarie* (1865-1926), profesor universitar la Facultatea de Teologie din București. A absolvit Academia de Teologie din Kiev cu sprijinul episcopului de Huși, Melchisedec Ștefănescu, protectorul său. În război a avut sarcina de a organiza serviciul militar la inițiativa Mitropolitului Moldovei, Pimen Georgescu. În calitate de Șef al Serviciului Militar Religios cu grad de colonel, pe lângă Marele Cartier General al Armatei Române, condus de generalul C. Prezan, a pregătit o broșură cu 10 cuvântări model pentru a însufleți soldații în luptă. Tot atunci, a fost numit, ca ajutor al său,

2 Ibidem, p. 7

3 Film Trinitas TV, 2018, *Preoții români, jertfă și rugăciune pentru Unire*.

4 Gheorghe Nicolescu, Gheorghe Dobrescu, Andrei Nicolescu, *Preoți în lupta pentru făurirea României Mari* (1916-1919), Editura Europa Nova, București, 2000, p. 184.

5 Aurel Pentelescu, Gavril Preda, *Jertfa preoților mobilizați în Războiul pentru Întregirea Neamului* (1916-1919), în *Eroi și Morminte*, Editura Alpha MDN, București, 2007, p.8.

6 *Biserica Ortodoxă și Marea Unire*, vol. I, Editura Basilica, București, p. 8

7 Acad.,pr. Mircea Păcuraru, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Editura Basilica, București, 2013, pp.471-473.

preotul *Vasile Pocitan* (1870-1955), profesor de religie și preot la Biserica *Sfinții Voievozi* din București, mai târziu arhiereu-vicar al Eiscopiei Hușilor cu titlul de *Bărlădeanul* și locțiitor de episcop de Huși (1932-1934), sub numele de Veniamin. Amândoi au deținut aceste posturi până la sfârșitul războiului⁸.

De asemenea, preotul *Gheorghe Leu* de la Seminarul Central, viitorul episcop *Grigorie* de Argeș (1936-1940) și Huși (1940-1949) era apreciat de generalul Ion Atanasiu ca unul din *rarele exemple de preoți ce am întâlnit : un preot model, un apostol pentru soldați*.⁹ În anii 1916-1918 a fost director al Seminarului Teologic din Ismail, iar în 1924 a devenit arhiereu - vicar al Mitropoliei Iașilor, fiind apreciat de oamenii de cultură din perioada interbelică pentru activitatea neobosită în consolidarea României Mari. A văzut lumina zilei la 2 mai 1881 în localitatea Țuțcani, județul Vaslui, și a murit la 1 martie 1949. A fost unul dintre puținii ierarhi ai BOR, care a intrat în conflict cu regimul comunist. După moartea sa, în condiții obscure, otrăvit, probabil, de noile autorități, Episcopia Hușilor a fost desființată și reactivată în 1996.

Un merit deosebit în implicarea în Războiul de Întregire a revenit Mitropolitului *Pimen Georgescu* al Moldovei, care a stăruit în pregătirea sanitară a peste 200 de călugării și călugărițe din eparhia sa care au servit apoi în diferite spitale. Tot el a oferit mai multe mănăstiri pentru adăpostirea răniților.¹⁰ A avut dese întâlniri cu Regina Maria în timpul refugiului la Iași, a familiei regale și Guvernului, în vederea ajutorării celor care sufereau de foamete, tifos și de frigul năpraznic din anii războiului¹¹. De menționat că Iașul a devenit în acea vreme – *capitala rezistenței până la căpăt* cum sublinia Nicolae Iorga. A fost, poate, singurul om neimplicat în politică, însă implicat efectiv în evenimentele Primului Război Mondial. Un război de pe urma căruia țara noastră a suferit foarte mult. Pe front nu a mers, dar a fost primul care a desemnat preoți pentru însoțirea armatei, a organizat spitale de campanie, a trimis la cursuri de specializare medicală părinți și maici din mănăstirile Moldovei. A scris continuu scrisori de încurajare a armatei, soțiilor de ofițeri rămase văduve și a organizat un orfelinat pentru orfanii războiului. Acestea și multe altele i-au adus apelativul de „Mitropolitul Războiului și Marii Uniri”, fiind ierarh al Moldovei timp de 25 de ani (1909-1934).

Înainte de a prezenta câteva figuri de clerici, de pe meleagurile vasluiene, care au participat activ la Primul Război Mondial, la loc de frunte se înscrie bravura celui care a fost până la 1 ianuarie 1978, episcopul Romanului și Hușilor, *Partenie Ciopron*. S-a născut la 30 septembrie 1896 în comuna Păltiniș (jud. Botoșani). A absolvit Școala de Cântăreți Bisericești din Iași. Odată cu începerea Războiului de Întregire Națională a fost înrolat la 1 noiembrie 1916 în Regimentul 29 Infanterie Dorohoi, astfel că a trăit ca ostaș epopeea marilor încrâncenări ale aceluși război.¹² A luptat împotriva dușmanului pe valea Troțușului, în zona Ghimeș - Oituz. Dacă ar fi izbutit pe acolo, Muntenia ar fi fost tăiată și inamicul ar fi făcut joncțiunea cu armatele sale din Dobrogea. În acea zonă era Divizia a-XV-a română, numită pentru vitejia soldaților *Divizia de fier* care avea deviza *Pe aici nu se trece*. După lupte grele, dușmanul era respins la Oituz. În acea bătălie, în ziua de 29 iunie 1917, soldatul Ciopron Ștefan (Partenie) a fost grav rănit la mâna dreaptă de un glonte dușman. În spitalul de la Târgu Frumos își rememora momentele grele prin care trecuse, vorbind tuturor

cu emoție și cald patriotism despre datoria de a ne apăra Patria¹³. După refacere a luptat din nou pe front, împlinindu-și îndatoririle ostășești până la eliberarea țării. Pentru faptele de vitejie a fost decorat cu medalia *Crucea Comemorativă*, cu baretele Oituz și Carpați. După război, s-a călugărit la 21 mai 1921 la Mănăstirea Slatina, cu numele de Partenie. În același an este hirotonit ierodiacon de către mitropolitul Moldovei Pimen Georgescu și numit slujitor al Catedralei Mitropolitane din Iași. În paralel cu slujirea, urmează cursurile Seminarului Veniamin Costachi din Iași și ale Facultății de Teologie din Cernăuți (1929-1933), obținând și titlul de doctor în teologie al Universității din Cernăuți. În 1937 devine primul episcop al Armatei cu sediul la Alba Iulia. (1937-1948), fiind înălțat la gradul de general de brigadă și numit în funcția de inspector al clerului militar. În această calitate, a participat la elaborarea actelor normative care au conturat statutul preotului militar. A editat revista *Arma cuvântului*, aceasta devenind și buletinul Episcopiei Armatei.

În perioada celui de-al doilea război mondial, s-a ocupat cu îndrumarea spirituală a ostașilor care luptau pe frontul de Est, celebrând slujbe religioase, susținând conferințe, îndrumându-i pe preoții militari etc. Pentru îndrumarea spirituală a soldaților a tipărit numeroase cărți de rugăciuni. A susținut războiul pentru eliberarea Basarabiei și Bucovinei, A fost decorat în timpul campaniei cu *Ordinul Coroana României* cu spade, în grad de Mare Ofițer. După teminarea războiului, printr-un ordin al Regiunii a-III-a Militară Cluj, au fost desființate Episcopia Armatei și Inspectoratul Clerului Militar, iar preoții militari au fost trecuți în rezervă. Datorită activității sale din timpul războiului antisovietic, episcopul Partenie a fost urmărit de Securitate, prin plasarea de informatori, interceptarea corespondenței, filarea, ascultarea telefoanelor și verificarea persoanelor din jurul său. La 4 martie 1952 Securitatea i-a deschis dosar de urmărire, considerând că episcopul *are o serie de manifestări ostile împotriva regimului și înreține legături cu unele elemente suspecte*, fiind considerat *un element reacționar*¹⁴. La 4 martie 1962 era întronizat ca episcop al Romanului și Hușilor, păstorind această eparhie timp de 16 ani. În iunie 1963 a făcut parte din delegația Bisericii Ortodoxe Române la serbarea mileniului Muntelui Athos, cu acest prilej restabilindu-se relațiile Patriarhiei Române cu așezămintele monahale de la Sfântul Munte. Din cauza vârstei înaintate și a sănătății precare se retrage din scaunul episcopal, la 1 ianuarie 1978. Se stabilește la Mănăstirea Văratec, trecând la cele veșnice la 28 iulie 1980, fiind înmormântat în cimitirul mănăstirii.

Episcop de Huși în anii Marelui Război a fost *Nicodim Munteanu* (1912-1923). S-a distins ca un bun orator, predicator și liturghisitor. În anul 1917, a reprezentat Biserica Ortodoxă Română la lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse. A suplinat scaunul de arhiepiscop al Moldovei, a fost numit arhiereu cu titlul de „Băcăoanul”, iar din 1939 până la 1948 a fost cel de-al doilea lea Patriarh al României cu numele de Nicodim Munteanu. A tradus Biblia din ebraică împreună cu Gala-Galaction și prof. Vasile Radu în anii 1936-1938.

Preoții militari care au însoțit armata în timpul războiului au fost la înălțimea misiunii încredințate, ajutând ofițerii să ducă la glorie soldații. De multe ori ei nu și-au primit la timp solda oferită de armată, iar familiile lor sufereau de foame, de frig și de tifos. Străini de situația propriilor familii nu erau. O știau din scrisori. Erau, însă, departe de casă și în imposibilitatea de a le oferi ajutor imediat. Continuau să-și facă datoria cu cea mai mare grijă și implicare. Au fost situații când preoții au luat arma în mână și au luptat sau au strâns subunitățile care erau în degringoladă și i-au înapoiat pe soldați în linia întâi, la luptă.

8 *Idem, Contribuția Bisericii la realizarea actului unirii de la 1 decembrie 1918, în Biserica Ortodoxă și Marea Unire*, vol. I, Editura Basilica, București, 2018, p.306.

9 *Ibidem*, 312

10 *Ibidem* p.313

11 Regina Maria, *Povestea vieții mele*, vol III, București, 1990, p.354?

12 Episcop Eftimie Luca, *Clerici Ortodocși din Eparhia Romanului și Hușilor în Războiul din 1916-1918, în Biserica Ortodoxă Română și Marea Unire*, vol. II, Editura Basilica, București, 2018, p.26.

13 *Ibidem*, p. 27.

14 *Dezvăluiri de senzație din dosarul unui episcop*, în *Monitorul de Neamț*, 2 oct. 2006.

În plus, preoții nu s-au temut de pericolul îmbolnăvirii de tifos exantematic sau de alte afecțiuni, neclintindu-se de lângă răniți. Ei au fost și învățători, formând din venituri proprii biblioteci volante, extrem de căutate pe front. Au creștinat soldați și au botezat copii.¹⁵

Dintre preoții din fostele județe Vaslui, Tutova și Fălciu care s-au distins în război amintim : *Preotul Moisiu Constantin* din Muntenii de Jos (județul Vaslui). A fost duhovnicul Regimentului 7 Prahova. A participat la cel de-al doilea război balacanic din 1913 și la campaniile din anii 1916-1918. A fost repartizat și la Regimentul 25 Infanterie. Peste tot a dat dovadă de multă dăruire și devotament sublinia în Raportul său Șeful Serviciului Militar Religios, C. Nazarie .¹⁶

Preotul Donose Nicolae din Dobrovăț (jud. Vaslui) a fost repartizat la Regimentele 1 Vânători și 65 Infanterie. A avut o activitate deosebită. În zilele de sărbători religioase și naționale îmbărbăta ostașii cu vitejiile strămoșilor.¹⁷

Preotul *Pieptu Petru* din Tăcuta (jud. Vaslui) a fost confesor la Regimentul 3 Vânători. O scurtă caracterizare i- a făcut colonelul Jupescu, unul dintre comandanții săi : *Mi-a dat întotdeauna un prețios concurs . În momentele cele mai grele a intrat în vâlmășagul luptelor. Mă felicit și mă fericesc că am avut norocul să am în Regimentul 3 Vânători un auxiliar ca preotul Pieptu. A fost decorat și avansat. Merită și mai multe.*¹⁸

Preotul *Gâdei Ioan* de la Bârlad a fost mobilizat în cadrul Regimentului 19 Evacuare . Pentru activitatea deosebită a primit felicitări și caracterizări elogioase de la comandantul său, colonelul Gheorghiu.¹⁹

Preotul *Chiricuță Toma* (1887-1971) din orașul Bârlad a fost confesor în cadrul sectorului fortificații și la Regimentul 12 Infanterie. Pentru activitatea plină de entuziasm a fost apreciat de maiorul Aricescu²⁰. Acesta preot a fost și o personalitate culturală remarcabilă, fiind unul dintre fondatorii Societății literare Academia Bârlădeană, alături de George Tutoveanu și Tudor Pamfilie. Aceasta a fost înființată la 1 mai 1915. Era originar din Odaia-Bursucani, județul Tutova. A urmat cursurile Facultății de Litere, Filosofie și Teologie din București și-a completat studiile de filosofie în Germania, la Leipzig și Heidelberg. Mulți ani a fost preot al bisericii Zlătari din București, tâlcuitor al Sfintei Scripturi și un cunoscut predicator din secolul trecut. A trecut la cele veșnice în 1971 și a fost înmormântat la cimitirul Bellu din București.

Preotul *Dodu Ilarion* din Băcani-Tutova a fost duhovnicul Regimentului 6 Tecuci. A participat la luptele de la Pasul Încărcătoarea. Pentru devotament și spirit de sacrificiu a fost propus spre avansare de către locotenent-colonelul Bădescu²¹.

Printre cântăreți menționăm pe *Mititelu Dumitru* de la Solești (jud. Vaslui). A fost mobilizat la Regimentul 25 Infanterie și participă la toate campaniile din război. A avut gradul de sergent. Din grupa sa a făcut parte și renumitul actor Constantin Tănase.²²

Preotul *Vasile Vasilache*, (1909-2003) născut în satul Idrici, comuna Roșiești, în familie de preot, dar a copilărit și studiat în comuna Vutcani, unde s-au mutat părinții. A urmat Seminarul teologic din Huși unde l-a avut profesor pe viitorul Patrarh Nicodim Munteanu, pe atunci episcop al Hușilor. Acesta i-a remarcat calitățile, numindu-l director la Mitropoliei Moldovei și apoi secretar al Patriarhiei. A ținut conferințe la Radio București pentru apărarea României Întregite și a susținut

războiul sfânt pentru eliberarea Basarabiei și Bucovinei în a doua conflagrație mondială. În 1946 realizează o lucrare dedicată mitropolitului Veniamin Costachi cu prilejul împlinirii a o sută de ani de la moartea marelui ierarh. A fost stareț al mănăstirii Antim din București (1944-1948). După 1948 este persecutat, acuzat că a făcut parte din mișcarea *Rugul Aprins*, fiind arestat în 1959 și condamnat la 8 ani de închisoare. Este eliberat în 1964 și e nevoit să emigreze în SUA. Devine vicar al Arhiepiscopiei misionare ortodoxe din America. În 1984 înființează prima biserică ortodoxă română cu hramul *Sfântul Nicolae* din New York.

În concluzie, preoții au fost vestalele care au ținut flacăra credinței și conștiinței neamului în războiul de întregire din anii 1916-1919. Cu mari eforturi, instituțiile statului au reușit să depășească stuațiile dificile din acea perioadă de restriște a neamului românesc. La loc de frunte se situează și Biserica care prin rugăciune, cuvânt și faptă, cultivă darul sfânt al unității și demnității naționale, deoarece adevărata libertate nu se află în dezbinare, nici în indiferență egoistă, ci ea se află în starea de comuniune și cooperare pentru săvârșirea binelui comun.

Întrucât darul libertății și al unității naționale, simbol al demnității poporului român, a fost obținut cu multe jertfe de vieți omenști și multe eforturi materiale și spirituale. Biserica Ortodoxă Română pomenește la fiecare Sfântă Liturghie pe *toți eroii, ostașii și luptătorii români din toate timpurile și din toate locurile, care s-au jertfit pe câmpurile de luptă, în lăgăre și închisori pentru apărarea patriei și a credinței ortodoxe românești, pentru întregirea neamului românesc, pentru libertatea și demnitatea poporului român*. De asemenea, Biserica contribuie, împreună cu instituțiile statului român, la păstrarea integrității României și a demnității poporului român, preluând astfel jertfa celor ce au luptat de-a lungul istoriei pentru realizarea acestor mari idealuri, având în vedere promovarea păcii și înțelegerii între popoare.²³

Astăzi, cetățenii României, toate instituțiile statului, inclusiv cultele religioase au datoria să păstreze și să cultive darul unității naționale, al demnității poporului român, obținut cu mari eforturi spre binele neamului și bucuria românilor de pretutindeni. De aceea, comemorarea făuritorilor Marii Uniri și a contribuției majore a acestora la împlinirea idealului național în Anul Centenar-2018, constituie un prinos de recunoștință și un prilej pentru generația actuală de a cunoaște mai bine virtuțile lor, ei fiind chipuri de lumină și întărire a vieții spirituale.

Bibliografie selectivă

- P. F. Daniel, *Cuvânt* susținut la Academia Română, în cadrul sesiunii solemne cu tema: *Marea Unire din 1918-Începutul Primului Război Mondial*, din 28 noiembrie 2016 în *Biserica Ortodoxă Română și Marea Unire*, vol. I Editura Basilica, București, 2018.
- Episcop Eftimie Luca, *Clerici Ortodocși din Eparhia Romanului și Hușilor în Războiul din 1916-1918*, în *Biserica Ortodoxă Română și Marea Unire*, vol. II, Editura Basilica, București, 2018.
- Pr. C. Nazarie, *Activitatea preoților de armată dn 1916-1918*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1921.
- Gheorghe Nicolescu, Gheorghe Dobrescu, Andrei Nicolescu, *Preoți în lupta pentru făurirea României Mari* (1916-1919), Editura Europa Nova, București, 2000.
- Aurel Pentelescu, Gavril Preda, *Jertfa preoților mobilizați în Războiul pentru Întregirea Neamului* (1916-1919), în *Eroi și Morminte*, Editura Alpha MDN, București, 2007.

15 "Lumina" din 7 ian. 2018.

16 Pr. C. Nazarie, *Activitatea preoților de armată dn 1916-1918*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1921, pp.43-44.

17 *Ibidem*, p50.

18 *Ibidem*, p-62.

19 *Ibidem*, pp. 53-54.

20 *Ibidem*, pp. 54-55.

21 *Ibidem*,

22 Episcop Eftimie Luca, art. Cit.p.33.

23 P.F. Daniel, art. cit. p. 10.

MARELE CARTIER GENERAL AL ARMATEI ROMÂNE LA BÂRLAD. MĂRTURII DOCUMENTARE

Marcel PROCA

O atentă analiză arată că armata română, în 1916, a fost învinsă în pofida eroismului, însă nu nimicată, reușind ca printr-o retragere coordonată să salveze vieți și bunuri cu care ulterior, în 1917, după o totală refacere și dotare corespunzătoare, să poată acționa la porțile Moldovei, stăvilind încercările inamicului de a trece spre interiorul Rusiei țariste. Bilanțul pierderilor umane era catastrofal: 500.000 de oameni (100.000 morți, 150.000 răniți și 250.000 prizonieri).¹ Bătălia pentru București din noiembrie 1916 a determinat retragerea generală spre Moldova, frontul stabilindu-se pe linia Siretului. Teritoriul Moldovei a devenit zona unde a continuat rezistența românească, fiind necesare numeroase măsuri operative și administrative în condițiile unei masive concentrări umane.

În condițiile deplasării succesive a Marelui Cartier General de la Periș la Buzău și de aici la Bârlad, pentru o scurtă perioadă de timp (noiembrie 1916 – martie 1917), orașul a avut o importanță mai mare decât mărimea sa (centru militar și factor de influență politic), constituind o adevărată „**capitală militară**”² a României neocupate de inamic. Această situație a determinat un grad ridicat de supraaglomerare, pe care îl putem deduce și dintr-un inedit raport al maiorului Petrovicescu Constantin³ către comandatul Marelui Cartier General, datat 9 decembrie 1916, în care se precizează că „din cauza marelui număr de ofițeri sosiți în garnizoană⁴, precum și din aceea a refugiaților din alte părți, capacitatea de cantonament a orașului Bârlad a fost redusă cu totul, așa că, în prezent, nu se mai poate conta pe nici o locuință în care să se poată adăposti vreun ofițer” și pentru remedierea situației se propune să se „amenajeze în spitalul aflat la Școala profesională de fete (care ar trebui evacuat) mai multe camere în care să se poată cartirui ofițerii ce ar sosi aici înainte” și „să se mențină în gara locală (pentru necesități de cazare n. ns.) trenul Marelui Cartier General”.⁵

Problema era complicată și de faptul că multe cadre din structurile militare erau însoțite și de familie, iar în cazul multora poziția le permitea să emită pretenții în privința condițiilor de cazare. Într-o situație cu membrii acestei instituții realizată în toamna anului 1917, la Iași, la un număr de 373 de cadre cu tot cu membrii misiunilor străine⁶ se adăugau alți 230 de membri ai familiilor acestora⁷. Dintre personalitățile marcante ale supremei instituții de comandă românească îi regăsim cazați în decembrie 1916 la Bârlad: pe generalul Dumitru Iliescu⁸ la cetățeanul Th. Ioan⁹, generalul Constantin Prezan¹⁰ pe Strada Regală (Casa Palade), generalul Constantin Christescu¹¹ pe Bulevardul Palade, pe colonelul Paul Angelescu¹² pe Strada M. Kogălniceanu (la dr. Cerchez), colonelul Ioan Rășcanu¹³ pe aceeași stradă etc.¹⁴

În seara zilei de 24 noiembrie/7 decembrie 1916, Marele Cartier General era deja instalat în clădirea Școlii Normale, în timp ce Ferdinand I și-a fixat Cartierul Regal la Zorleni în localul Orfelinatuului Agricol „Ferdinand” (23 noiembrie/8 decembrie 1916 – 25 martie/7 aprilie 1917¹⁴); departe de aglomerația și tumultul Iașului, dar și de freământul unui târgușor de provincie devenit aproape peste noapte centrul militar al părții ce mai rămăsese din Vechiul Regat. Stabilirea

regelui Ferdinand I aici a impus și necesitatea gravității în jurul acestui sat, limitrof Bârladului, a numeroase personalități politice și militare.¹⁵

Importanța Bârladului a fost subliniată și de I. G. Duca în amintirile sale politice: „Dificultățile erau așa de mari (mai ales în relațiile cu Marele Cartier General rusesc n. ns.), încât Regele socotise cu drept cuvânt prezența sa indispensabilă la Marele Cartier și imediat după închiderea parlamentului¹⁶ s-a înapoiat la Bârlad, sau mai exact la Zorleni, unde locuia la domeniul său particular, la câțiva kilometri de Bârlad. Brătianu însuși se văzu silit nu numai să stea în contact permanent cu Bârladul, dar și să meargă la Marele Cartier cât mai des”.¹⁷

Prezența Cartierului Regal La Zorleni și Marelui Stat Major la Bârlad în lunile de mare încercare a neamului românesc de la sfârșitul anului 1916 și începutul anului 1917 au făcut ca pentru o scurtă perioadă de timp orașul Bârlad să aibă o importanță mai mare decât mărimea sa (centru militar și de decizie politică), dobândind prin forța împrejurărilor un statut de „**capitală militară**” a României neocupate de inamic.

De altfel acest lucru este subliniat și într-un document al Primăriei Comunei Bârlad, din 26 iulie 1918, în care se analiza contribuția orașului la război se aprecia că acesta a fost „**a doua capitală a Moldovei, după orașul Iași**”¹⁸ (s. ns.): „*Aceasta s-a dovedit pe deplin în momentele cele mai grele, când orașul nostru a ajuns și a fost în stare, să fie punctul cel mai important de legătură, de trecere a armatelor în și dinspre câmpul de luptă, depozit însemnat de muniții, alimente și furaje, de căutarea răniților, de adăpostirea refugiaților, sediul celor mai importante administrații militare române și ruse, precum și sediul unei rezerve numeroase de trupe rusești.*”¹⁹

Orașul s-a văzut pus în fața unor situații limită, fiind nevoit să se ridice la nivelul noului statut. Totodată orașul a devenit și un important loc de retragere nu numai pentru instituțiile militare, familia regală dar și pentru civili, populația Bârladului crescând brusc de 2-3 ori, de la 26.500 la peste 60.000 de locuitori²⁰, ospitalitatea bârlădenilor fiind pusă la grea încercare.

Imobil în care a locuit generalul Constantin Prezan în perioada cât a staționat în Bârlad.

ANEXA

TABLOU cu adresele domnilor ofițeri de la Marele Cartier General

Numele și prenumele	Gradul militar	Adresa
Presan Constantin	General de divizie, Adjutant	Str. Regală ²¹ (Casa Palade)
Cristescu Constantin	General de brigadă	Bulevardul Gh. Palade ²²
Petrescu Constantin	Căpitan	.....

Secția operațiilor

Numele și prenumele	Gradul militar	Adresa
Angelescu Paul	Colonel, Adjutant	Str. Kogălniceanu (Dr. Cerchez ²³)
Rășcanu Ioan	Colonel	.....
Antonescu Ioan ²⁴	Maior	Str. Regală Nr. 29
Bărzotescu Laurențiu	Lt. colonel	Str. Epureanu ²⁵ 7 (dl. Suțu ²⁶)
Bianu Virgiliu	Maior	Str. Regală Nr. 16 (14)
Cuzen Vasile	Intendent Maior	Str. Regală Nr. 51
Țenescu Florea	Maior	Str. Epureanu (dl. Bulbuc ²⁷)
Vasilescu Cristea	Maior	Str. Epureanu (dl. Nișteanu)
Cezărescu Ștefan	Maior	Str. Lascăr Catargi Nr. 25
Bereșteanu Gheorghe	Maior	Str. Epureanu (dl. Miclescu)
Petrovicescu	Maior	Str. Epureanu (dl. Botez)
Butunoiu Andrei	Maior	Str. I. C. Brătianu ²⁸ Nr. 18
Sichitiu Ioan	Maior	Str. Epureanu 7 (dl. Suțu)
Goguleacu Dumitru	Maior	Hotel Europa ²⁹ (Camera Nr. 1)
Dragomirescu	Căpitan	Str. Handoca Nr. 3 bis
Mârzea Amedeu	Căpitan	Str. Epureanu (dl. Stere Emil)
Cantea Eftinie	Căpitan	Str. Epureanu (dl. Ghinescu)
Aronovici Ioan	Căpitan	Concediu medical
Ioan Constantin	Adm. Locotenent	Str. Epureanu (dl. Ghinescu)
Figaro Ioan	Sublocotenent	Școala de Băieți Nr. 1 ³⁰

Biroul Transporturi C. F.

Numele și prenumele	Gradul militar	Adresa
Nicolescu Eracle ³¹	Colonel	Str. M. Epureanu Nr. 7
Motaș Dumitru	Maior	La Sava Iași
Linaru Nicolae	Maior	La Focșani
Champain ³²	Maior	B-dul Epureanu (dl. Arghir)
Teodor Cristescu Orezeanu	Locotenent	Marele Cartier General (Secția a II-a)
Andrescu Grigore	Adm. Sublocotenent	Marele Cartier General (Secția a II-a)

Biroul Comunicații

Numele și prenumele	Gradul militar	Adresa
Ionescu Mihail	Lt. colonel	Str. Traian ³³ Nr. 20
Saita Nicolaie	Lt. colonel	Hotel Traian, camera Nr. 16
Bălăceanu Gr.	Căpitan	Hotel Europa, camera Nr. 12
Vasilescu Carpen	Locotenent	Str. I. C. Brătianu (Casa Boteanu)
Balaciu P.	Locotenent	Hotel Europa, camera Nr. 6
Sabetay Leon	Locotenent	Hotel Europa, camera Nr. 12
Popovici C.	Locotenent	B-dul Epureanu 3 (casa S. Vriany)
Vasilii D.	Sublocotenent	Str. General Rentz Nr. 15
Livosky V.	Sublocotenent	Școala de Meserii (atelierul mobil)
Bădulescu I.	Plutonier	Str. Dr. C. Codrescu Nr. 8
Maltezeanu N.	Plutonier	Str. Regală Nr. 98
Niculescu Dumitru	Desenator	Marele Cartier General (Secția a II-a)
Sârbu Dumitru	Subof. Adm.	Marele Cartier General (Secția a II-a)
Cereșeanu Gr. Const.	Căpitan	Str. Sf. Ion Nou Nr. 6
Turnescu Nicolaie	Locotenent	Hotel Traian, camera Nr. 6

Serviciul sanitar

Numele și prenumele	Gradul militar	Adresa
Dr. Christian	Medic Maior	B-dul Palade (Casa Dodan)

Biroul informațiilor

Numele și prenumele	Gradul militar	Adresa
Condeescu Nicolaie ³⁴	Lt. colonel	Str. Regală Nr. 16
Păunescu Gheorghe	Căpitan	Str. Epureanu Nr. 38
Dumitrescu Alex.	Căpitan	Str. Epureanu Nr. 38
Ullea Octav	Căpitan	Str. Vasile Conta Nr. 18
Berechet Ștefan	Locotenent rez.	Bl. Ferdinand Nr. 14
Popovici Virgil	Locotenent rez.	Str. Regală Nr. 39
Tohăneanu Ioan	Locotenent rez.	Str. Regală Nr. 39

Bogdan Florian	Locotenent rez.	Str. Regală Nr. 22
Meruțiu Vasile	Sublocotenent	Str. Emandi Nr. 9
Mihăiescu Nicoalaie	Elev Adm.	Marele Cartier General
Curelaru Iordache	Elev Adm.	Marele Cartier General
Moisiu Constantin	Elev Adm.	Marele Cartier General
Cârlănescu Ioan	Funcț. milit.	Marele Cartier General
Melencovici Gh.	Sergent	Marele Cartier General
Grămățescu	Locotenent	Marele Cartier General

Biroul 6 materiale

Numele și prenumele	Gradul militar	Adresa
Germain E.	Maior	Str. Epureanu Nr. 33
Oprescu Gheorghe	Maior	Str. Strâmbă Nr. 1
Linaru A.	Căpitan	Str. Regală Nr. 2
Dediu A.	Căpitan	Hotel Metropol
Popescu Marin	Căpitan	Str. Epureanu
Boeriu Teodor	Registr. I	Marele Cartier General
Alexandru Mihai	Plutonier	Marele Cartier General
Giurcă Nicolae	Subof. Adm.	Marele Cartier General
Dragomirescu C.	Subof. Adm.	Marele Cartier General
Barbu Constantin	Sergent	Marele Cartier General
Dumitrescu Ilie	Sergent	Marele Cartier General
Pillat Ioan	Locotenent	Anastase Panu Nr. 45 (Veter. Maior Oprescu)

Direcția C. F. R.

Numele și prenumele	Funcția	Adresa
Cottescu D.	Director General	Gara Bârlad
Danilielescu D.	Director serviciu	Str. Petru Rareș (școala primară mixtă ³⁵)
Stănulescu C.	Subdirector serviciu	Str. I. Brătianu Nr. 11
Negulici I.	Subdirector serviciu	B-dul Regina Elisabeta Nr. 18

Eșalonul I

Numele și prenumele	Funcția	Adresa
Pavelescu N.	Șef birou principal	Str. I. Brătianu Nr. 4
Chiosa Lazăr	Controlor principal	Str. I. Brătianu Nr. 4
Raiovi Nic.	Controlor	Str. Gh. Emandi (la Toader Feraru)
Gamulea Th.	Controlor	Str. Sf. Ion (la Popa Patriciu)
Vasilescu I.	Impiecat principal	Str. M. Epureanu Nr. 45
Grigorescu Alex.	Impiecat principal	Str. Gh. Emandi (la D-na Radovan)
Ionescu Gh.	Impiecat	Str. N. Roșca Codreanu Nr. 17
Marinescu Ilie	Impiecat	Str. Gh. Emandi (la D-na Radovan)
Prală Gheorghe	Servitor	Gara Bârlad (vagonul Statului Major Nr. 26)
Maria Vasile	Servitor	Gara Bârlad (vagonul Statului Major Nr. 26)

Eșalonul II

Numele și prenumele	Funcția	Adresa
Gheorghiu I.	Inginer	Str. B. P. Hajdeu Nr. 33
Russ Al.	Inginer	Str. Principală Nr. 133
Bogdan Ilie	Controlor principal	Str. Ștefan cel Mare Nr. 13
Goran Aurel	Controlor	Str. Principesa Maria (casa Constantinescu)
Anastasiu Gh.	Impiecat principal	Str. Principesa Maria (casa Constantinescu)
Sorescu P.	Impiecat	Str. Muzelor Nr. 12
Ganea Gh.	Impiecat	Str. Muzelor Nr. 8
Grigorescu I.	Impiecat	Gara Bârlad
Alexandrescu M.	Impiecat	Str. Culturii Nr. 23
Constantinescu I.	Impiecat	Str. Principesa Maria (casa Constantinescu)
Coliatineanu P.	Impiecat	Str. B. P. Hajdeu Nr. 33
Nicolau Șt.	Impiecat	Str. Principesa Maria (casa Constantinescu)
Asador C.	Impiecat	Str. Aprodul Purice Nr. 132
Epure I.	Impiecat	Str. Aprodul Purice Nr. 132
Vărlugă Gh.	Servitor birou	Str. Mihai Viteazul Nr. 42
Nicolae Constantin	Servitor birou	Str. Mihai Viteazul Nr. 42

Serviciul veterinar

Numele și prenumele	Gradul militar	Adresa
Hortopan	Veterinar, Maior	Str. Vornicu Sturza Nr. 12
Martinovici D.	Locotenent	Hotel Europa, camera Nr. 9

Serviciul cartierului

Numele și prenumele	Gradul militar	Adresa
Vasilescu Alexandru	Maior	Str. Regală Nr. 6
Călătorescu Al.	Maior	Str. Epureanu Nr. 36
Hortopan	Maior	Str. Vornicu Sturza Nr. 12

Elisievi	Locotenent	Str. Regală Nr. 42
Martinovici	Locotenent	Hotel Europa, camera Nr. 9
Gherson	Locotenent Dr.	Str. Regală Nr. 35

Biroul adjutantului

Numele și prenumele	Gradul militar/Funcție	Adresa
Ioanide Gheorghe	Lt. colonel	Str. Regală Nr. 8
Georgescu Dumitru	Căpitan	Str. I. Brătianu Nr. 46
Georgescu Ioan	Căpitan	Str. I. Brătianu Nr. 46
Manolescu Alex.	Căpitan	Hotel Transilvania, camera 6
Giurgiu Alex.	Adm. Locotenent	Str. Principele Nicolae Nr. 5
Nițulescu Bucur	Adm. Locotenent	B-dul Elisabeta Nr. 30
Pa...escu Vasile	Șef serviciu	Str. Epureanu Nr. 16
Iordan Constantinescu	Șef serviciu	Str. Epureanu Nr. 16
Uță Dumitru	Șef serviciu	Hotel Europa, camera Nr. 21
Genes	Registr. I	Hotel Europa, camera Nr. 20
Rădulescu Petru	Registr. I	Hotel Europa, camera Nr. 20
Dănescu Dumitru	Registr. II	Marele Cartier General
Marinescu Nicolae	Registr. II	Str. I. Brătianu Nr. 27
Dumitru Ștefan	Registr. II	Str. I. Brătianu Nr. 32
Dumitrescu Gheorghe	Copist II	Marele Cartier General
Rătescu Gheorghe	Copist II	Str. D. Cantemir Nr. 10
Mărgărit Constantin	Ajutor Sublocotenent	Str. I. Brătianu Nr. 27
Mocanu Constantin	Ajutor Sublocotenent	Marele Cartier General
Draghioți	Ajutor Sublocotenent	Str. D. Cantemir Nr. 6
Cărciumărescu	Ajutor Sublocotenent	Str. I. Brătianu Nr. 32
Neagu Dumitru	Subof. Adm.	Str. Cuza Vodă Nr. 17
Gr. Bălu	Subof. Adm.	Str. Lascăr Catargi Nr. 32
Gheorghiu Al.	Subof. Adm.	Marele Cartier General
Oprîș Vasile	Subof. Adm.	Str. I. Brătianu Nr. 27

Misiunea franceză³⁶

Numele și prenumele	Gradul militar	Adresa
H. M. Berthelot	general	B-dul Palade
Vuillemin ³⁷	general	Str. I. C. Brătianu (casa Cristea)
Coullaud ³⁸	Lt. colonel	Str. Cereale (casa D-na Dornescu)
Caput ³⁹	Lt. colonel	Str. I. C. Brătianu (D-na Vidra)
Odone ⁴⁰	Lt. colonel	Str. Dunării (D-I Geneti)
Germain	Lt. colonel	Str. Epureanu (D-I Arghir)
Cartier ⁴¹	Comandant	Str. Dr. Codreanu (D-na Vasiliu)
Vuccino	Sublocotenent	Hotel Traian
Goudrier	Sublocotenent	.....
Tature	Comandant	Str. Regală (D-I Gabor ⁴²)
Champin ⁴³	Lt. colonel	Str. Epureanu (D-I Hârjescu)
Dauboian	Locotenent	.....
Grouzier	Locotenent	Școala Normală
Guilloton	Sublocotenent	Hotel Traian (camera Nr. 10)
Rousse	Maior	..... (D-I Cocea)
Cochet	Căpitan	Str. Dobranici ⁴⁴ (D-I Oprîșan)
Larenty ⁴⁵	Locotenent	Hotel Europa (camera Nr. 4)
Stefanik ⁴⁶	Locotenent	Str. Dunării (D-I Ing. Geandaria)
Laudet ⁴⁷	Căpitan	Str. Dunării (D-na Lascarov P.)
Cholesky	Căpitan	Hotel Traian (camera Nr. 5)
Laudel	Căpitan	Hotel Traian (camera Nr. 5)

Misiunea franceză (Direcția Aviației)⁴⁸

Numele și prenumele	Gradul militar	Adresa
de Vergnette ⁴⁹	Șef de escadrilă	Hotel Europa
Rousse	Comandant	Str. Ferdinand, Nr. 1
Fotescu ⁵⁰	Căpitan t., II., Comand.	Str. Brătianu, Maison Popov ⁵¹
Cochet ⁵²	Căpitan	Str. V. Alecsandri ⁵³ , Nr. 22
Sanua	Locotenent	Hotel Europa
de La Perrelle ⁵⁴	Locotenent	Hotel Europa
Laperotte ⁵⁵	Sublocotenent	Hotel Europa

Misiunea rusă

Numele și prenumele	Gradul militar/Funcție	Adresa
Winogradski	General	Str. Dobrinești ⁵⁶ (casa Atanasiu ⁵⁷)
Tatarinoff Alexandr ⁵⁸	General	B-dul Gh. Palade
Belaieff A. M.	General	B-dul Gh. Palade
Verhoski Alexander ⁵⁹	Lt. colonel	Hotel Traian (camera Nr. 7)
Rjabtzev	Lt. colonel	Hotel Traian (camera Nr. 11)
Naumoff	Căpitan	Hotel Traian (camera Nr. 6)

Clayhills	Locotenent	Hotel Traian (camera Nr. 8)
Mojaiski	Locotenent	Hotel Traian (camera Nr. 8)
Bocano	Locotenent	Hotel Traian (camera Nr. 10)
Grullot	Locotenent	Hotel Traian (camera Nr. 10)
Tilly	Locotenent	Hotel Traian (camera Nr. 14)
Vargubvitz	Şef birou	Hotel Traian (camera Nr. 6)
Ignatovitschi	Inginer	Hotel Traian (camera Nr. 12 bis)
Frank	Inginer	Hotel Traian (camera Nr. 15)

Misiunea engleză

Numele și prenumele	Gradul militar/Funcție	Adresa
Thomson	Colonel/ Şef misiune	B-dul Gh. Palade (dl. Ivanciu)
Watts	Căpitan	B-dul Gh. Palade
Laycock	Locotenent	Str. I. Brătianu Nr. 14
Thomson	Locotenent	Str. I. Brătianu Nr. 14
Donohue M. H.	Locotenent	Str. I. Brătianu Nr. 14

Misiunea italiană

Numele și prenumele	Gradul militar/Funcție	Adresa
Ferigo Luciano	Colonel/ Şef misiune	.....
Deverino	Căpitan	.....

Misiunea japoneză

Numele și prenumele	Gradul militar/Funcție	Adresa
Takeda	Maior de stat major/Şef misiune	Hotel Europa, camera Nr. 13

Note:

- Istoria Românilor*, Academia Română, vol. VII, tom II, coordonator al colectivului de elaborare acad. Gheorghe Platon, Editura Enciclopedică, București, 2003, p. 434; *România în anii Primului Război Mondial*, vol. I, p. 559; Nicolae Ciobanu, *Pierderile umane ale României în timpul Războiului de Întregire*, p. 5; la adresa http://www.once.ro/sesiuni/sesiune_2007/3_Pierderi.pdf
- Vezi Marcel Proca, *Bărladul și Marele Război*, Editura Sfera, Bărlad, 2017, pp. 154-169; idem, *Bărlad – Capitală militară (noiembrie 1916 – martie 1917)*, în „Studii și articole de istorie”, tom LXXXV, 2018, pp.18-41.
- Arhivele Militare Române (în continuare A.M.R.), *fond Marele Cartier General*, dosar 142/1916, f. 2.
- Pentru întreaga componență a Marelui Cartier General la Bărlad vezi Anexa. *Ibidem*, dosar 449/1916, f. 618-624.
- Ibidem*, dosar 142/1916, f. 2.
- Misiunea militară engleză avea în componență sa 16 grade superioare la care se adăugau 14 grade inferioare (șoferi și ordonanțe); cea italiană 6 ofițeri, 2 subofițeri și 5 soldați; rusă 6 ofițeri și 15 grade inferioare etc. *Ibidem*, dosar 761/1917-1918, f. 114.
- Ibidem*, f. 159-166.
- Dumitru Iliescu (1864-1940), general de brigadă. Sub-șef (și conducător efectiv) al Marelui Cartier General (25 octombrie – 5 decembrie 1916). Era unul dintre apropiații lui Ionel Brătianu, pe care îl cunoscuse la Paris, unde fuseseră colegi între 1884 și 1886 la Școala Politehnică. Ajuns președintele Consiliului de Miniștri în 1914, Brătianu l-a numit secretar general al Ministerului de Război, iar în 1916 șef al Marelui Cartier General, numire serios criticată în epocă. Ionel Brătianu era acuzat că dorise să controleze sfera militară prin numirea unui apropiat, care nu se afirmase în mod deosebit până atunci, în această funcție importantă. După înlăturarea din funcție a fost trimis în Franța ca reprezentant pe lângă Marele Cartier General Francez. Pentru mai multe date despre viața și activitatea sa, vezi Teofil Oroian, Gheorghe Nicolescu (coord.), *Șefii Statului Major General român (1899-2000)*, Editura Europa Nova, București, 2000, pp. 104-113.
- Toma Dumitrescu, *Războiul național (1916)*, ediție îngrijită, studiu introductiv, note și indice de Petre Otu și Maria Georgescu, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 1999, p. 166.
- Constantin Prezan, (22 ianuarie 1861 Butimanu, Ilfov – 27 august 1943 Schineta, Vaslui), căpitan (1887), colonel (1901), general de brigadă (1907), general de divizie (1914), general de corp de armată (1917) și mareșal (1930). A absolvit Școala Militară de Infanterie și Cavalerie (1880), Școala Specială de Artilerie și Geniu (1883) și Școala de Aplicație de Artilerie și Geniu de la Fontainebleau (1886). A comandat Brigada 13 infanterie (1904), Diviziile 3 Infanterie (1910), 7 Infanterie (1911), Corpul 3 Armată (1914) și Corpul 4 Armată (1915). După intrarea României în război (15 august 1916), a comandat Armata a 4 de Nord (august – noiembrie 1916), Grupul de Armate „General Prezan” (12- 20 noiembrie 1916). La începutul lunii decembrie a fost numit șef al Marelui Cartier General al Armatei Române, funcție în care a rămas până la 1 aprilie 1918. A revenit în această funcție în octombrie 1918 până în martie 1920. Pentru mai multe date despre viața și activitatea sa vezi și: Teofil Oroian, Gheorghe Nicolescu (coord.), *op. cit.*, pp. 114-130; Viorica Zgutta, *Constantin Prezan Mareșal al României*, Muzeul Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui, 2005; Petre Otu, *Mareșalul Constantin Prezan. Vocația datoriei*, Editura Militară, București, 2008; Col. (r) Ion Giurcă, *Generalul Constantin Prezan, șef al Marelui Cartier General român*, în „Gândirea Militară Românească”, nr. 1/2011, pp. 188-202; Teodor Frunzeti (coord.), *Mareșali ai României*, Editura Rao, București, 2013, pp. 239-271; Dan Botez, *Constantin Prezan. Mareșalul datoriei*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 2014.
- General Constantin Christescu (2 decembrie 1866, Catane, Argeș – 8/9 mai 1922, București), militar de carieră cu studii în Franța, profesor comandant la Școala Superioară de Război. General de divizie (1917; de corp de armată – 1918), sub-șef al Marelui Cartier General (decembrie 1916 - iulie 1917) după care devine comandantul Armatei a I-a române până la înlocuirea sa cu Eremia Grigorescu, de către rege în calitate de Comandant de Căpetenie al armatei. Șef al Marelui Stat Major (1913-1914, 1918, 1920-1922). Pentru mai multe detalii despre viața și activitatea vezi și: Teofil Oroian, Gheorghe Nicolescu (coord.), *op. cit.*, pp. 91-103; Adrian Stroea, Marian Ghinoiu, *Generalul Constantin Christescu. Seniorul artileriei române moderne*, Editura Militară, București, 2016.
- Paul Angelescu (1872, Iași - 1949), absolvent al Școlii Militare de Artilerie și Geniu (1890-1892) și al Școlii Superioare de Război (1901-1903). În cursul carierei militare a avansat în mod firesc: locotenent (1895), căpitan (1901), maior (1909), locotenent-colonel (1913), colonel (1 aprilie 1916) și numit adjutant regal. Până la declanșarea războiului a îndeplinit diverse funcții, între care amintim ofițer în Marele Stat-Major, inspector de studii și profesor la Școala Superioară de Război (1907-1914). Director la Școala Militară de Artilerie și Geniu (1916) și pentru scurt timp, a fost șef al secției de operații a Marelui Cartier General (1916). În bătălia de la Mărășești, a comandat Divizia 15 infanterie. General de brigadă (1917) și general de divizie (1919) a fost șef al Casei Militare Regale (1920-1921) și Ministru de război în 1927-1928 și 1934-1937. Supranumit și „Beau Paul”, regina nota despre el în *Jurnal* – „inteligent, cu o conversație admirabilă, îndrăzneț, știe să se poarte.” Maria, Regina României, *Jurnal de război (1916-1917)*, vol. I, ediție îngrijită și prefațată de Lucian Boia, Editura Humanitas, București, 2014, p. 182.
- Ioan Rășcanu (1872-1952), general și om politic, primar al Bucureștiului. În perioada neutralității a fost șef al Secției Operații din Marele Stat Major. În decembrie 1916 a fost numit atașat pe lângă Marele Cartier General francez. În cursul războiului s-a distins în bătălia de la Mărășești, unde a comandat o brigadă. După război a îndeplinit funcțiile de secretar general al Ministerului de Război (1819-1919) și ministru de război în trei guverne conduse de Arthur Văitoianu (27 septembrie 30 noiembrie 1919), Alexandru Vaida Voievod (1 decembrie 1919 – 12 martie 1920); Alexandru Averescu (13 martie 1920 – 16 decembrie 1921). A demisionat din armată în 1922 pentru a urma o carieră politică. A fost ministru pentru Basarabia și Bucovina (1927); comisar superior al guvernului în Basarabia și Bucovina (1931); ministru de stat (1931-1932); primar al orașului Vaslui (1938-1942) și al municipiului București (octombrie 1942 – august 1944). În cursul carierei politice a fost ales deputat în legislaturile din 1920, 1926, 1931 și senator în 1920 și 1930. În cadrul represiunilor comuniste în 1950 a fost arestat și a decedat în închisoarea de tristă amintire de la Sighet. A.M.R., *fond M.C.G.*, dosar 449/1916, f. 618.
- Eugeniu A. Buhman, *Patru decenii în serviciul Casei Regale a României 1898-1940*, ediție de Cristian Scarlat, Editura Sigma, București, 2006, p. 189.
- Maria, Regina României, *op. cit.*, pp. 250-256.
- Deschiderea sesiunii Parlamentului a survenit la 9 decembrie 1916, în sala Teatrului Național, iar lucrările au fost finalizate în seara zilei de 16 decembrie. I.G. Duca, *Amintiri politice*, vol. II, Editura Jon Dumitru-Verlag, München, 1981, p. 103.
- Ibidem*, p. 104

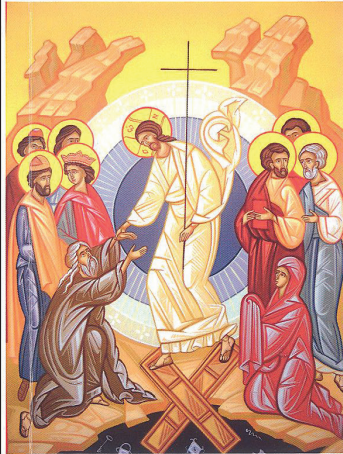
18. SJAN Vaslui, *fond Primăria orașului Bârlad*, dosar 2/1919, f. 6.
19. *Ibidem*, f. 1.
20. *Ibidem*
21. Actuala stradă Republicii de la cazărmi până la zona Stadion. Vezi și George D., Dumitru Stoica, Mielu Moldoveanu, Lulu Macarovic, *Strada Mare a orașului Bârlad la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX, în Bârladul odinioară și astăzi*, vol. III, București, 1984, pp. 298-317; Mirela Proca, Marcel Proca, *Viața cotidiană în Bârladul secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea*, Editura Sfera, Bârlad, 2011, pp. 35-36.
22. Actuala stradă Republicii de la Stadion spre Grădina publică.
23. Actualul sediu al Școlii de Muzică și Arte Plastice „N.N. Tonitza” - Bârlad, Strada Mihail Kogalniceanu Nr. 4. Imobilul a aparținut celui de al doilea director (1891-1898) al „Spitalului Bârlad și Elena Beldiman” dr. Teodor Cerchez. Pe frontispiciu se pot observa și astăzi într-un medalion literele T și C.
24. Ion Antonescu (2/14 iunie 1882, Pitești – 1 iunie 1946, Jilava), militar și om de stat român, ofițer de carieră, general, șeful Biroului Operațiilor din Marele Cartier General al Armatei în Primul Război Mondial. După război a devenit atașat militar în Franța (1922-1923), Marea Britanie și Belgia (1923-1926), comandant al Școlii Superioare de Război (1931-1933), subșef al Marelui Stat-Major delegate să conducă acest organism (1933-1934), ministru al Apărării Naționale (1937-1938), iar din 5 septembrie 1940 până în 23 august 1944 președinte al Consiliului de Miniștri și Conducător al Statului. Viitorul mareșal (1941) la începutul Războiului de Întregire a fost șef al biroului de operații al Armatei a 4-a (de Nord) și după numirea lui Prezan în funcția de șef al Marelui Cartier General a devenit șef al Biroului Operații (5 decembrie 1916 – 1 aprilie 1918), preluând funcția de la maiorul Radu R. Rosetti. A fost judecat de Tribunalul Poporului (aprilie 1946) și condamnat la moarte pentru crime de război. Pentru detalii privind rolul jucat în Primul Război Mondial, vezi și Valeriu Florin Dobrinescu – Horia Dumitrescu, *Ion Antonescu și războiul reintregirii neamului*, în „Vrancea”. Studii și comunicări, XI, 1997, pp. 91-92; Constantin Focea, *Ion Antonescu și războiul de întregire a României (1916-1919)*, în „Acta Moldaviae Meridionalis”, tom XXXV, 2014, pp. 290-294; Teodor Frunzeti (coord.), op. cit., pp. 298-356. Prezența maiorului Ion Antonescu a fost apreciată corect, mai târziu, de către predecesorul acestuia, maiorul Radu R. Rosetti, care a scris că la numirea acestuia „nu se cunoștea (...) marea valoare ca om și ca militar a șefului Biroului său de operațiuni, căpitanul (maiorul. n.n.), nici faptul că generalul și căpitanul se completeau așa de bine, că puteau colabora atât de desăvârșit”. De altfel, generalul Radu R. Rosetti avea să recunoască faptul că Ion Antonescu era „mult mai bine înzestrat ca mine din punctul de vedere al artei comandamentului și cu însușiri firești mai militărești ca mine. General Radu R. Rosetti, *Mărturisiri (1914-1919)*, ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Maria Georgescu, Editura Modelism, București, 1997, pp.103-104.
25. Actualul Boulevard Manolache Costache Epureanu.
26. Casă construită cca. 1840 ce a aparținut deputatului Suțu în Adunarea ad-hoc a Moldovei (1857) și care încă există în peisajul urbanistic bârlădean. Astăzi casa Chiriac, B-dul Epureanu Nr. 30. Vezi și Elena Diaconu, *Case și locuri. Necesitatea unor plăci memoriale, în Bârladul odinioară și astăzi*, vol. I, București, 1980, p. 170.
27. Casa familiei Bulbuc, aflată în Bârlad, pe Bulevardul Epureanu Nr. 25, a fost declarată monument istoric și înscrisă pe Lista monumentelor istorice din județul Vaslui, Cod LMI VS-II-m-B-06730, sub denumirea Casa Bulbuc, azi Casa Boghiu și Dumitrașcu. Pe aici au trecut, în calitate de oaspeți ori invitați, numeroase personalități și oameni de cultură: Alexandru Vlahuță, Vasile Voiculescu, Nichifor Crainic, Gheorghe Ștefănescu, George Enescu, Barbu Ștefănescu-Delavrancea, Nicolae Iorga, Victor Ion Popa, cântăreața de operă Elvira Popescu, Clotilda Averescu, Tanți Cutava, Donar Munteanu, Iosif Iser, George Tutoveanu, D. Munteanu-Râmnic, Nicolae Crevedia etc. Acolo, în fiecare joi se ținea câte o ședință a cenaclului literar-cultural al Academiei Bârlădene, în semn de venerație pentru marele poet. În acele zile zbuciumate, casa lui Eugeniu Bulbuc și Academia Bârlădeană au reprezentat pentru acesta, o adevărată oază de liniște și reconfortare morală. Traian Nicola, *Valori spirituale tutovene. Biobibliografii*, vol. I, literele A-B, Primăria Municipiului Bârlad, Editura Sfera, Bârlad, 1999, p. 369.
28. Actuala stradă Vasile Pârvan.
29. Hotel aflat la intersecția străzii Ștefan cel Mare (nr. 54) cu strada Ion Iacomi în fața farmaciei Silvestru, la începutul sec. XX; a fost distrus de un puternic incendiu în 1944. După o reparație de față și repus în circuitul hotelier, a fost demolat nejustificat, dar în conformitate cu comandamentele vremii, în anul 1984. Mirela Proca, Marcel Proca, op. cit., pp. 161- 171.
30. Actuala Școală Gimnazială „Prințesa Elena Bibescu”, Str. Popa Șapcă Nr. 79-81.
31. Eracle Nicoleanu (7 septembrie 1872, Iași – 1940?), general. A urmat școala fiilor de militari din Iași, fiind șeful promoției. Tot primul se clasează la Școala de Ofițeri, la Școala de Cavalerie și la Școala Superioară de Război (1895). În cursul carierei militare a fost ofițer în Regimentul 4 Roșiori (1895-1899), în Regimentul 2 Roșiori (1900-1903), Regimentul 2 Călărași (1904-1905) și în Regimentul 5 Călărași (1906). A fost șeful Biroului Informații din Marele Stat Major (aprilie 1915 – august 1916) și șeful Biroului Informații din Marele Cartier General (august – decembrie 1916). Este avansat general (1917) și devine Prefect a Poliției Iași (1 februarie – 29 octombrie 1918), iar de la 1 noiembrie al Poliției Capitalei (cel mai longeviv prefect de poliție al Bucureștilor), ministru de Interne fiind generalul Arthur Văitoianu. A deținut această funcție până la 11 iunie 1930, în timpul unor guverne liberale și țărăniste. A făcut parte din Comisia instituită pentru elaborarea proiectului de lege a organizării Direcției Generale a Poliției și Prefecturii Poliției Capitalei, lege promulgată în 1929. Nu a fost înlocuit pe motiv de incompetență, ci datorită faptului că, la lovitură de stat din 7-13 iunie 1930, regele Carol al II-lea a dorit în această importantă funcție un om de încredere, colonelul Gabriel (Gavrila) Marinescu, 1886-1940, general (1937), subsecretar de stat și ministru de Interne (1939). Ulterior, între 1930-1931, generalul Eracle Nicoleanu a fost comandant al Jandarmeriei. În semn de respect și cinstită a memoriei sale, prin Ordinul ministrului Administrației și Internelor nr. 678/6 iunie 2005, Inspectoratul Județean de Jandarmi Vrancea îi poartă numele – „General de divizie Eracle Nicoleanu”. Pentru detalii, vezi și Florin Șinca, *File din trecutul poliției capitalei. Prefectura Poliției Capitalei în primul deceniu interbelic (1918-1930)*, în „Poliția Capitalei”, An XXIII, Nr. 439, martie 2015, pp. 16-17
32. Champin. Inginer de căi ferate căruia i s-a încredințat sarcina de a ajuta la înlăturarea haosului ce domnea în transporturile feroviare românești.
33. Hotel din Bârlad situat pe fosta Str. Ion Iacomi în care au fost cazați membri ai Marelui Cartier General al Armatei Române. Din 1955, odată cu înființarea Teatrului „V. I. Popa” a fost locuința de serviciu pentru actori. Demolat în 1979. Vezi și Mirela Proca, Marcel Proca, op. cit., pp. 159-160.
34. General Nicolae Condeescu (17 februarie 1876, Coșereni, Ialomița – 11 iulie 1936, Urlați, Prahova) a urmat Școala Militară de Infanterie (1894-1896), Școala Superioară de Război (1903/1905), a efectuat un stagiu în armata austro-ungară, după care a fost mutat în Serviciul de Informații al Armatei (1916-1919). În perioada 14 aprilie 1930 – 18 aprilie 1931, a deținut funcția de ministru de război în guvernele conduse de Iuliu Maniu, George G. Mironescu, din nou Iuliu Maniu și din nou George G. Mironescu. Pentru mai multe detalii, a se consulta: Alin Spănu, *Nicolae Condeescu, șeful Secției Informații din Marele Cartier General în Primul Război Mondial*, în „Infosfera”, An. II, nr. 4/2010, pp. 56-60; idem, *Serviciul de Informații al României în Războiul de Întregire Națională (1916-1920)*, Editura Militară, București, 2012, pp. 171-176.
35. Actualul Liceu Tehnologic „Petru Rareș”. Strada Petru Rareș Nr. 41.
36. A.M.R., *fond M.C.G.*, dosar 449/1916, f. 621-622.
37. Charles-Ernest Vouillemin (1865-1954), colonel francez, ulterior general de brigadă, inspector pentru artilerie în cadrul Misiunii. În 1918, a fost propus de Berthelot să-i succedă în funcție.
38. Comandantul corpului medical al misiunii. Medic clasa II.
39. Statul Major. Subșef de stat major. Menționat de H. M. Berthelot.
40. Biroul informații.
41. Biroul recunoașteri.
42. Proprietar de restaurant. Vezi și Mirela Proca, Marcel Proca, op. cit., p. 161.
43. Inginer de căi ferate căruia i s-a încredințat sarcina de a ajuta la înlăturarea haosului ce domnea în transporturile feroviare românești.
44. Astăzi strada Constantin Hamangiu.
45. Probabil De Larenty – ofițer de legătură cu M.C.G. rus.
46. Milan Rastislav Štefánik (1880-1919), om de știință slovac, ofițer de aviație în armata franceză; aprig luptător împotriva Imperiului Austro-Ungar și pentru independența cehilor și slovacilor; a avut o contribuție esențială în organizarea armatei de voluntari cehi, din prizonieri de război austro-ungari. Va deveni primul ministru de război al Cehoslovaciei. Vezi și Generalul Henri Berthelot, op. cit., p. 90.
47. Director aerostație.
48. A.M.R., *fond M.C.G.*, dosar 449/1916, f. 621.
49. Director Serviciu aeronautic.
50. Căpitan Constantin Fotescu Comandant al Școlii de Pilotaj – Liga Națională Aeriană Băneasa, 1913-1916.
51. I. B. Popov, proprietar al Fabricii de uleiuri vegetale din Bârlad. A.M.R., *fond M.C.G.*, dosar 497/1916, f. 32.
52. Gabriel Cochet, ofițer aviator din Misiunea aeronautică franceză, în România. Între anii 1916 și 1917, a deținut funcții în Direcția Aeronauticii române din Marele Cartier General. S-a căsătorit cu Florina Miculescu din Buzău, urcând treptele ierarhiei militare până la gradul de general al aviației franceze. Vezi și Valeriu Avram, *Misiunea aeronautică franceză în România, 1916-1918*, Editura Militară, București, 1998, p. 125.
53. Stradă care există și în prezent în Cartierul Munteni.
54. Comandantul Școlii de Observatori Aerieni.
55. Observator de aviație.
56. Str. Dobranici.
57. Casă ce există încă în peisajul urbanistic bârlădean (strada Constantin Hamangiu Nr. 1).
58. Atașatul militar al Rusiei la București (acreditat la 27 septembrie 1915).
59. Atașat pe lângă Marele Cartier General al Armatei Române de la începutul războiului până în noiembrie 1916. Șef de stat-major al trupelor de infanterie marina din Marea Neagră, comandant al trupelor din Moscova (colonel) și din 25 septembrie/8 octombrie 1917 ministru de război (general). Vezi și Vasile Popa, *Misiunea generalului Coandă la Stavka (1916-1917)*, Editura Militară, București, 2010, pp. 389-390.

Opera poetică a Arhim. V. V. Boțoroga are un caracter sacerdotal*

Gheorghe CLAPA

Arhim. V.V. Boțoroga

CUVINTE SPRE LUMINĂ

editura pîm
Iași, 2018

Motto:

„Limba noastră îi aleasă
Să ridice slava-n ceruri,
Să ne spuie-n hram și-acasă
Veșnicile adevăruri.”

Alexei Mateevici, „Limba noastră”

Trupului tainic, acest lucru ni-l arată în autentica sa ipostază de slujitor. Aceasta înseamnă că prin el se continuă și se realizează slujirea personală a lui Hristos și puterea Lui. E vorba într-adevăr de o putere, dar numai de puterea iubirii lui Hristos, care nu este desprinsă de iubirea lui personală față de Tatăl și față de oameni. Astfel, esența acestei slujiri a preotului este tocmai iubirea prin care se predă pe sine lui Dumnezeu și credincioșilor pe care îi păstorește: „...Adorm cu Tine-n suflet,/ Când numele-Ți șoptesc,/ La Tine-ntruna cuget/ Și-Ți spun că Te iubesc” („Trăind iubirea”); „...Lumină și iubire/ În lume ai adus,/ Primit-ai pătimire/ Și cruce, drag Iisus” („Lumină și iubire”); „...Pe calea iubirii/ Către Dumnezeu,/ Drumul nemuririi/ Se parcurge greu” („Calea iubirii”); „Ajuns-am miezul nopții,/ Iar eu smerit Te chem,/ Iubirea-mi poartă sorții,/ Spre tine mă îndemn” („Pe calea iubirii”).

În Biserică, noi trăim cu iubirea lui Iisus Hristos, iar dacă iubirea este izvorul, conținutul și scopul vieții Bisericii, atunci iubirea însăși pentru noi este aceea care ne arată că „precum este Acela (Dumnezeu), așa suntem și noi în lumea aceasta” (I Ioan 4, 17). Slujind iubirii, preotul face ca fiecare mădular al Trupului tainic, fiecare credincios al Bisericii, fiecare fiu al neamului să fie consacrat a aduce jertfa lui Hristos pentru mântuirea lumii și să mărturisească această mântuire. Prin slujirea preoțească, Sfânta Biserică devine ea însăși preoție, aducere și jertfă: „...Dă-mi ca o lumină/ Harul Tău divin,/ Fruntea mi-o-nșenină,/ Scapă-mă de chin...” („Vino, Iisuse”); „... Pentru voi Eu merg la moarte,/ Ca să schimb a voastre soarte,/ Să-nviem întru lumină/ Cu puterea cea divină” („Înșeta Iisus pe cruce”).

Volumul, frumos intitulat „Cuvinte spre lumină”, reflectă esența acestei cărți, căutarea necontenită a frumuseții, adevărului, luminii din noi și din semenii noștri, lumina din cuvântul care ne hrănește, ne potolește setea și ne tămăduiește, dacă știm să-l aflăm pe cel adevărat și ziditor de suflete. Nu numai în acest volum se întrevide căutarea perpetuă a Luminii cuvântului, ci în toate volumele anterioare, autorul fiind deja cunoscut prin scrierile sale spirituale.

Arhim. V. V. Boțoroga are imprimată pentru totdeauna lumina lăuntrică, acea lumină care reflectă razele sale. Autorul încearcă să găsească „mărgăritarul credinței” la granița subțire dintre Sacru și Profan, dintre Lumină și Întuneric, dintre Viață și Moarte. O misiune vocațională nobilă la care nu mulți se încumetă. E ca și cum ai vrea să depistezi, să culegi fărâma infimă de aur din movilele de nisip.

Cartea de față revendică o atitudine, obligă la gândire, la reflecție, la meditație asupra condiției proprii: „Cuvinte spre lumină/ Din mintea mea răsar,/ Din raza cea divină,/ Din raza cea de har./ Se-adun în poezie,/ Buchet să lumineze,/ Ca dulce armonie/ Primită-n inimi treze./ Lumina din cuvinte/ Străfulgeră prin gând/ Și-i gata ca să intre/ În lume mai curând./ Mi-e inima deschisă/ Spre orice cititor,/ Lumina stă aprinsă/ Să vadă al meu dor” („Cuvinte spre lumină” – poetei Aura Dan).

Preotul ortodox se află sub influența curentelor literare și se impun ca motive de inspirație datorită circumstanțelor vremii. Chipul preotului se impune din adâncul ființei neamului și din adâncul limbii sale, din zestrea de sensibilități și imagini pe care limba le păstrează din etnogeneză. Preotul autohton este dinamic, prezent pe pământul străbun, în mijlocul credincioșilor săi, este preotul „român”. Apelativul „romanus” din care derivă acela de „român”, la origine este identic cu acela de „christianus”, privind în concret pe „creștinul” aflat între „păgâni”.

Preoția este o vocație, adică o chemare la slujire, iar preotul are datoria de a fi urmaș fidel al Domnului nostru Iisus Hristos, aplicând teoretic și faptic învățătura Sa: „...Preoții în straie/ Plini sunt de lumină/ Că aduc pe altare/ Jertfa cea divină” („La biserică”). Biserica, „trupul tainic al lui Hristos”, realizează unitatea ființială teandrică a Mântuitorului cu membrii ei, a lui Dumnezeu-Tatăl și Dumnezeu-Duhul Sfânt, deci comuniunea Sfintei Treimi cu credincioșii.

Biserica este concepută ființial și funcțional în planul divin și în planul istoric, într-o unitate care-i dă adâncime ontologică și amplitudine în aspectul instituțional vizibil. Biserica există pe un plan temporal și pe unul supratemporal etern, și unirea acestor planuri dă valoarea acestui sfânt așezământ conturând și răspunderea preotului în cadrul procesului de mântuire a credincioșilor, într-o lume mai bună, mai dreaptă: „...Biserica e mamă/ La orice nou creștin,/ Mă învață să iau seamă,/ La Domnul să mă-nchin”.

Arhimandritul V. V. Boțoroga prin slujirea sa liturgică, este chemat și pus în Biserică, în trupul lui Hristos, chip al Capului

Toate lucrurile și durerile sufletului se prelungesc în trup sau vin în suflet prin trup. Nu putem separa nici în Hristos iubirea Lui față de oameni și lucrarea Lui mântuitoare de manifestarea lor prin trupul Lui. Fiul lui Dumnezeu a luat trupul nostru sfințind-L de la început ca să ne arate prin el toată iubirea Sa și să sfințească nu numai sufletul nostru de trup, ci și trupul nostru.

Iisus Hristos și-a arătat iubirea față de noi mergând până la primirea morții pe cruce în trupul Său. Prin aceasta El a învins moartea în trupul Său, ca să o învingă și în trupul nostru la învierea cea de obște, datorită legăturii pe care a realizat-o cu noi în modul cel mai strâns, primind nu numai sufletul pe care-l avem în noi, ci și trupul care ne este propriu și nouă.

Nu ne putem închipui pe Fiul lui Dumnezeu făcut om fără cruce, precum nu ne putem închipui, cei ce credem în întruparea Lui, nici crucea fără El. Căci simțurile noastre prelungite în trup sunt legate și de obiectele lumii cu care suntem legați.

Hristos este prezent lângă cruce sau în ea, nu numai prin amintirea pătimirii Sale pe ea, pentru a învinge moartea, ci prin lucrarea Lui din ea asupra celor ce-L cheamă pe El și pe Tatăl și Duhul Sfânt, prin credința că El e Fiul lui Dumnezeu Tatăl și are ca împreună lucrător pe Duhul Sfânt. Sf. Atanasie spune că trebuie să unim semnul crucii cu credința în El și aceasta o fac credincioșii Bisericii unind semnul crucii cu slăvirea Sfintei Treimi care e totodată cererea ajutorului ei.

e-mail: revistaelanul@gmail.com
<http://sites.google.com/site/elanulvs/>

Redacția (tel.: 0235-436100)

Redactor șef: Marin Rotaru

Redactor-șef adjunct: Cristian Onel

Redactori corespondenți:

prof. univ. dr. **Vlad Codrea**,

Univ. „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca

prof. univ. dr. **Ștefan Olteanu**, București

asist. univ. dr. **Bogdan Rățoi**,

Univ. „Al. I. Cuza Iași”

Dan Ravaru, Vaslui

Corneliu Bichineț, Vaslui

Mircea Coloșenco, București

dr. **Arcadie M. Bodale**, Vicovu de Sus

Serghei Coloșenco, Bârlad

dr. **Laurențiu Ursachi**, Bârlad

dr. **Laurențiu Chiriac**, Vaslui

Prof. dr. **Janeta Maria Pleșa-Iuga**,

Timișoara

dr. **Sorin Langu**, Galați

ISSN: 1583-3593

Tehnoredactare: Bogdan Artene

Tipar: SC Irimex SRL Bârlad

Toate rugăciunile și slujbele preotului sunt însoțite de semnul crucii prin care lucrează Domnul Iisus Hristos sau întreaga Sfântă Treime. În cruce, e lucrarea (energia) necreată a lui Dumnezeu însuși, cum au afirmat Părinții Bisericii începând cu Dionisie Aeropagitul și sfârșind cu crucea vieții mele./ Vreau să trag mai bun folos./ Lepedându-mă de rele.// Când privesc a vieții soartă,/ Înțeleg că mi-a fost scris./ Să caut spre ceruri poartă./ Să intrăm în Paradis./ Mi-asum crucea preoției./ Chemarea ce mi s-a dat./ Un vot al călugăriei/ Viața întreagă de purtat.// Dar prin roada poeziei./ Bucurie mi-am luat” („Sonetul Crucii VII”).

Vrednicul de pomenire Antim Ivireanul (preajma anului 1650 – 22 septembrie 1716) a fost, a devenit și a rămas pentru noi toți, de-a pururi, o incontestabilă elită a spiritualității românești, în toată accepțiunea noțiunii, un devotat îndrumător material și moral al seminției sale de origine (Ivirea, denumirea străveche a Georgiei sau Gruziei de astăzi; Antim, numele de călugărie), dar mai ales al poporului său de adopțiune, o personalitate complexă și multilaterală, în sânul obștei românești, pe care a slujit-o cu neîncetată râvnă și sinceritate, cu devotament, spirit jertfelnic și patriotism înflăcărat, până la suflarea sa cea mai de pe urmă...

Smeritul dar atât de strălucit mitropolit Antim Ivireanul, al Țării Românești, s-a născut și a trecut pentru totdeauna în viața cea pură a fiitoare a Domnului Hristos, dar a rămas totodată, definitiv înscris și în veșnicia sufletului creștin și românesc a seminției din spațiul carpato-danubiană-pontic, pentru care s-a ostenit, cu atâta zăbavă și sânguință, s-o ridice către cele înalte și sfinte: „...Ca mucenic al lui Hristos/ Urmași ai tăi, noi de cinstim/ Și-ți primim ruga cu folos./ Ne ești mitropolit Antim” („Sf. Ier. Mc. Antim Ivireanu”).

Colindele, cele mai autentice și în același timp cele mai vechi creații ale poporului nostru credincios sunt o „liturghie cosmică” în care glasurile de astăzi laudând Nașterea Domnului se întâlnesc cu cele ale strămoșilor care tot ca și acum L-au primit prin ospitalitatea lui Moș Crăciun: „...Moș Crăciun, te-aștept în tindă./ Vreau să-ți cânt și o colindă.//...Vii în prag de sărbătoare./ S-aduci vestea cea mai mare.// Că ni s-a născut Hristos./ Împăratul luminos...” („Moș Crăciun”).

Revelația dumnezeiască ne comunică adevărul mântuirii: „Iar în luna a șasea a fost trimis îngerul Gavriile de la Dumnezeu într-o cetate din Galileea, al cărui nume era Nazaret, către o fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif..., iar numele fecioarei era Maria. Și, intrând îngerul la ea, a zis: Bucură-te ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine, binecuvântată ești tu între femei. Iar ea văzându-l s-a turburat de cuvântul lui și cugeta în sine: Ce fel de închinăciune poate să fie aceasta? Și îngerul a zis: Nu te teme Maria, căci ai aflat har la Dumnezeu. Și iată vei lua în pântec și vei naște fiu și vei chema numele Lui Iisus. Acesta va fi mare și Fiul Celui Prea Înalt se va chema... Și împărăția Lui nu va avea sfârșit. Și, a zis Maria către înger: Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat? Și, răspunzând, îngerul a zis: Duhul Sfânt se va pogorî peste tine și puterea Celui Prea Înalt te va umbră; pentru aceasta și Sfântul care se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema... Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputință. – Și a zis Maria: Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău...” (Luca 1, 24-38).

Trei sunt îndeosebi darurile pe care ni le descoperă acest cuvânt al Bunevestiri:

I. Părintele Ceresc dăruiește pe Fiul Său spre a se uni și a fi pe veci cu noi.

II. Întruparea Fiului lui Dumnezeu se face de la Duhul Sfânt și din Fecioară care devine Maică a Domnului.

III. Prin negrăitul dar al Întrupării Fiului lui Dumnezeu fiecare creștin este chemat la înfiere divină.

„Speranța-i împlinită/ Și vasul pregătit/ De Sfântul Duh umbrită./ Fecioar'a zămislit.// Din veacuri proorcii/ Pe tine te-au prezis./ Căci te vedeau cu ochii/ În sufletul deschis./ Din câmpul lumii noastre/ Ești floarea cea aleasă./ Lumină printre astre./ Fecioară și mireasă.// Ofranda cea curată/ A lumii omenești./ Ai consimțit îndată./ Pe Domnul să-l primești.// Tu ești a vieții poartă./ Ești ușă către Rai./ Tu schimbi a noastră soartă./ Pe Domnul când ni-l dai.// În noaptea neștiinței/ Ești raza de lumină./ 'Naintea Preacuratei/ Și îngerii se-nchină” („Fecioarei Maria”).

Din mormântul Învierii Domnului, de două mii de ani curge izvorul dragostei creștine. În noaptea de lumină, pătruși fiind de Duhul Sfânt, fiecare dintre noi trebuie să devină un martor al Învierii Domnului. În spectrul sfânt al Învierii Domnului, să izvorască din inima noastră, dragostea creștină. Iisus cel înviat a devenit modelul vieții noastre creștine.

**Număr apărut cu sprijinul Centrului Județean pentru
Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui**

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor aparține, în exclusivitate, autorilor.

„Lumina sfânt-a Învierii/ În suflet bucurie ne-a adus/ Acum, în miezul primăverii,/ Speranță ne-ai aprins Iisus.// Din mii de piepturi cântu la plecat/ Mesaj al bucuriei pe Pământ,/ Cântăm în cor „Hristosa Înviat!”,/ Lăsându-ne pătrunși de Duhul Sfânt.// Venit-ai, Doamne, iarăși printre noi/ Și ne-ai iertat păcatele făcute./ Izvor de viață ești acum și timpul de apoi./ Pentru cei ce vor chemarea-Ți să asculte” („De Paște”).

Nașterea și Înălțarea Mântuitorului sunt cele două puncte care leagă creatura de Creatorul ei; care leagă cerul cu pământul și împacă pe omul credincios cu Dumnezeu, în ciuda aspectului lor paradoxal, Nașterea cu umilirea lui Dumnezeu și Înălțarea cu Îndumnezeirea făpturii nu se contrazic ci se întregesc, ele constituind axa creștinismului. Dacă Nașterea lui Iisus a constituit începutul mântuirii, Înălțarea Domnului constituie desăvârșirea acestui act concretizat în renașterea omului „prin baia Duhului Sfânt” (Tit. 1,5).

„După Învierea Ta, Hristoase./ Mai stătut-ai pe Pământ,/ Patruzeci de zile-ntoarse/ Spre Lumină și Cuvânt.// LA apostoli cu iubire/ Bucurie le-ai adus./ De a ta dumnezeire/ I-ai încredințat, Iisus.// Pe de-un Munte de Măslini/ Tu la cer Te-ai înălțat./ Lăsând pace în priviri./ Celor ce i-ai binecuvântat.// Și-au rămas privind la cer/ Ucenicii cuvioși./ Iară glasul cel de înger/ I-a întors mai bucuroși” („Înălțarea Domnului”).

Ridicarea limbii noastre strămoșești la treapta de cultură, altfel spus, ridicarea ei în rândul limbilor așa-zis universale, este opera poetului ortodox: „În spațiul mioritic/ S-a plămădit o limbă./ Iar graiul ei mirific./ Prin inimă se plimbă...” („Odă limbii române – I”); „În limba noastră cea română./ Se-adună frații laolaltă./ Ne este ca o mamă bună./ Cuvinte-n inimă tresaltă...” („Odă limbii române – II”).

Limba noastră însăși constituie cel mai de seamă poem al neamului românesc, având drept ctitor pe acest preot. În acest poem creatorul se exprimă pe sine: „S-a plămădit o limbă și-un popor./ În timpuri de restriște și migrații./ Și-a spus cuvântu-n plângre și dor/ Prin buzele atâtor generații...” („Despre limba română”) sau „...Limba română/ Ni-i leagăn sfânt./ În toată viața/ Pân' la mormânt.// Limbă de rugă./ Limbă de dor./ Pe toți ne-adună/ Într-un popor” („Limba română”).

Ceea ce caracterizează vibrația interioară a limbii noastre, identificată cu expresia „limba vechilor cazanii” este tocmai starea lirică. În ea se păstrează ritmul original liturgic al cuvântului lui Dumnezeu.

Mai scot o vorbă din tăcere./ Prin rime spre împerechere./ Să rețâiesc aievea acest vis/ Condeiu-I pun din nou la scris.// Dintr-un adânc se înfiripă./ Un gând ce capătă aripă/ Și zboară-n lume prin cuvinte/ Și inima de ele ia aminte.// Prin suflet trec fiori de poezie./ Lăsând în urma lor o bucurie./ Se-mbracă de parfum ființa./ În poezie aducând credința.// Misterul se deschide-n înțelesuri/ Când strofele se-mbracă-n versuri./ Ca să mențină-n lume armonia” („Nașterea poeziei”).

Mihai Eminescu a urcat treptele gloriei poetice cu siguranța geniului. Urcușul lui Eminescu a însemnat înălțarea firmamentului literaturii noastre naționale, în special a poeziei. Imaginea poetică a lui Eminescu este plină de adevăr și dinamism, cuprinzând în ea totul de la doină și descântec până la imn și alegorie. Toată vraja vieții apare ca într-o expunere panoramică, ne cuprinde de pretutindeni în creația eminesciană. Această creație este accesibilă și directă, în cele mai multe dintre poezii, dând cititorului impresia că și el – dacă s-ar fi apucat de scris – ar fi dat viață aceluiași cuvinte. Aceasta înseamnă maximum de accesibilitate, înseamnă identificare cu simțirea poetică a tuturor românilor. Eminescu a vrut această identificare, a muncit din răsuputeri pentru a-și exersa talentul și pentru a da posterității o comoară literară de neprețuit, o comoară națională: „...Poetul cu lira în mână./ Ne cântă poem cunoscut./ Îl cântă în limba română./ Poemul din geniu născut.// Și poartă poetul de frunte./ Lucefăr mereu răsărind./ O lume întreagă asculte./ În versuri, noi doruri cântând...” („Lui Mihai Eminescu”).

Patriotismul și apărarea patriei rezultă din iubirea față de părinți (patres) și față de pământul în care ne-am născut, am crescut și unde suntem și muncim. Devine o îndatorire împlinită mai cu râvnă față de aproapele, față de neamul din care sunte: „...Cerul de foc ne împresoară./ Nu poți să stai neutră, țară./ Mai sunt români peste Carpați./ Să ne unim cu toții frați.// Visul de veacuri se vrea împlinit./ Un ideal de toți dorit./ S-avem o Românie mare/ Cu toți românii la hotare...” („Române – la război (1916”).

Fiind denumit generic de Dimitrie Cantemir „orașul dintre vii”, Hușiul te cucerește de la prima vedere. Podgoriile de un verde fermecător, bogatul istoric, dar și atmosfera feerică, fac din acest orașel o destinație perfectă pentru relaxare, dar totodată și un tur de descoperire când vine vorba despre numeroasele monumente de patrimoniu local.

În ceea ce privește obiectivele locale, cu siguranță veți fi surprinși și nicidecum dezamăgiți!

Entuziaștii ecumenici pot vizita numeroasele biserici și lăcașuri de cult din care amintim doar Ansamblul episcopal Huși, Biserica „Sf. Gheorghe”, Biserica catolică „Nașterea Sfintei Fecioare Maria” sau biserica Mănăstirii „Schimbarea la față”.

Cei interesați de istorie se vor declara încântați după vizitele la Muzeul municipal sau Muzeul eparhial. Nu uitați de dealurile pline de podgorii ce înconjoară orașul, fiecare oferind panorame memorabile.

„Pe drumul spre Albița/ Ne-ntâmpină o urbe/ Din deal de la Dobrina/ Răsare după curbe.// În mijloc, catedrală./ Cu turla ei spre cer./ Ne-ntâmpină cu fală./ Cu taină și mister.// Stă Hușul între vii./ Ca o cetate veche./ Își pierde-n trecut anii./ Cu vinu-i nepereche.// Aici, Ștefan cel Mare/ Mându palat ridică./ Privind din depărtare./ Dușmanii să ia frică.// Podgorii renumite/ Se-ntrec în vinuri bune./ Așa au fost menite./ La Huși să se adune.// Atât de multă vie/ Orașe n-au în țară./ Avem Episcopie/ Din vreme legendară.// La Huși chiar Eminescu/ Se simte mai acasă./ Că l-a adus Codrenau/ Cu critica aleasă.// Să fii sub cer de-a pururi./ Dorim urbe iubită./ În patria de vinuri/ Rămâi mereu vestită” („La Huși”).

Ion Alex. Angheluș a fost un om adevărat, o personalitate precis conturată care, prin existența exemplară, și-a asigurat continuitatea și dincolo de realitatea biologică, transland-o în zona spiritului și a memoriei. Un asemenea om a fost Ion Alexandru Angheluș – poetul, eseistul, profesorul, om de carte, intelectualul subtil, pasionatul de frumos și adevăr: „...Stârnește regretul/ Și e plâns la Huși./ Cel ce-a fost poetul/ Ion Angheluș.// Din liră ne-ai cântat/ Cântecul de dor./ Noi te-am ascultat./ Domnule profesor...” („Poetului I. Al. Angheluș” (La comemorarea a treizeci de ani de la moartea sa).

Prin slujirea preotului, neamul însuși este consacrat să se jertfească, spre binele întregii lumi, dar și să biruie, incluzându-se pe sine în învierea lui Hristos.

Preoția este, în Biserica Ortodoxă, expresia demnității absolute și a sfințeniei desăvârșite, dar pentru aceasta ea presupune o întrupare concretă în viață. Istoria în genere se arată cum preotul este apărătorul voinței lui Dumnezeu, vestitorul adevărului dumnezeiesc, păstor și părinte ocrotitor pentru credincioșii săi, îndreptătorul rătăciților și vestitorul lucrurilor cerești. Virtuțile preoției se oglindesc în cuvânt și în viață, în artă și existență.

Se cuvine, în cele din urmă, să încheiem cu aceea că întreaga operă poetică a Arhim. V. V. Boțoroga, cu atâtea elemente specifice viziunii și cultului ortodox, are un caracter sacerdotal. Creator de mare și aleasă poezie, el nu scrie ci oficiază.

De la Dosoftei la Arhim. V. V. Boțoroga, imaginea preotului este însoțită semnificativ de vibrația mării noastre poezii.

* Arhim. V. V. Boțoroga, „Cuvinte spre lumină”, Editura Pim, Iași, 2018, 200 pagini.